

RMK JÄRVAMAA METSKONNA
METSÄ MAJANDAMISE KAVA
AASTANI 2022

Metsaülema pöördumine	3
1. Metsa majandamine aastatel 2003–2012	5
1.1. Maakasutus	6
1.2. Metsavarud	7
1.3. Raied	15
1.4. Metsakasvatus	17
1.5. Looduskaitse	20
1.6. Metsaparandus	22
1.7. Puhkevõimalused	24
1.8. Kultuurimälestised ja pärandkultuur	26
1.9. Jahindus	27
2. Metsa majandamist mõjutavad planeeringud ja taristu	31
3. Metsa majandamine aastani 2022	35
3.1. Maakasutus	36
3.2. Metsakasvatus	37
3.3. Looduskaitse	42
3.4. Metsaparandus	43
3.5. Puhkevõimalused	46
3.6. Jahindus	47
3.7. Uuendusraied ja metsa vanuselise struktuuri muutused	48
3.8. Aastane puidukasutuse maht	57
3.9. Piirangute mõju puidukasutuse mahule ja tuludele	58
3.10. Metsamajanduslik tööhõive	59

**RMK JÄRVAMAA METSKONNA
METSÄ MAJANDAMISE KAVA
AASTANI 2022**

foto: KAUPU KIKKAS

KAITSEALUNE SEGAMETS, METSANURGA, ENDLA LOODUSKAITSEALA.

foto: KAUPPO KIKKAS

Peeter Puhke, metsäülem

RMK on metsaseaduse alusel tegutsev riigitulundusasutus, mille metsaseadusest tulenevad ülesanded on järgmised: riigimetsa korraldamine, majandamine ja kasutusse andmine; kasvava metsa raieõiguse ja metsa-materjalide müük; riigimetsa avaliku ülesande täitmine ja loodusväärtuste kaitse.

RMK eesmärgiks on riigimetsade kestlik majandamine, et ka tulevased põlvkonnad saaksid metsast saadavaid hüvesid kasutada vähemalt samal määral, kui seda teeme meie. Metsade majandamise kõrval on üldsuse jaoks oluline riigimetsa avatus kõigile, kellel soov metsas jalutada-matkata ja seeni-marju korjata või selleks ettevalmistatud kohas telkida ning metsapuhkust nautida.

Käesolev kava annab ülevaate RMK Järvamaa metstkonna hallatavatest metsavarudest ja möödunud kümnendi tegevusest ning määratleb metstkonna tasandil olulisemad tegevussuunad nii maakasutuses kui ka metsamajanduses järgmiseks 10 aastaks. Kavast on näha, milliseks kujuneb riigimetsade vanuseline struktuur järjepideval majandamisel, samuti see, kuidas ja millises mahus kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsa-parandust ja looduskaitsetöid.

Riigimets on oluline tööandja ja puidukasutus ning metsamajandus omavad maaelu arengus tähtsat rolli. Looduskaitsete piirangute kehtestamine peab arvestama ökoloogiliste väärtuste kõrval ka majanduslike ja sotsiaalseid mõjusid.

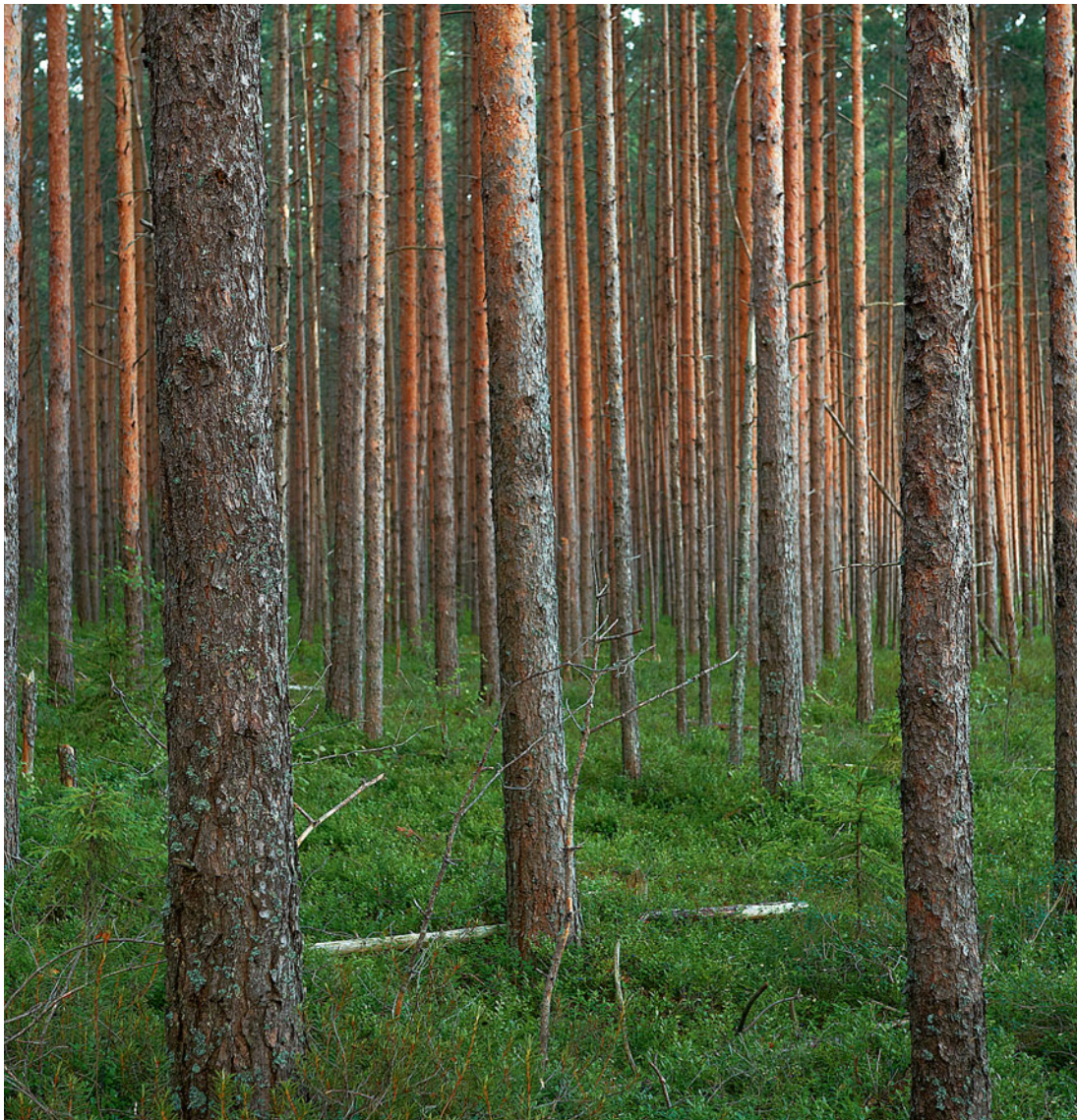

foto: KAUPU KIKKAS

RABASAARE MÄNNIK, ENDLA LOODUSKAITSEALA.

METSA MAJANDAMINE AASTATEL 2003–2012

1.1.	Maakasutus	6
1.2.	Metsavarud	7
1.3.	Raied	15
1.4.	Metsakasvatus	17
1.5.	Looduskaitse	20
1.6.	Metsaparandus	22
1.7.	Puhkevõimalused	24
1.8.	Kultuurimälestised ja pärandkultuur	26
1.9.	Jahindus	27

foto: KALUPO KIKKAS

HAAVAPIISTU PÄRAST AEGJÄRGSET RAIET, ENDLA LOODUSKAITSEALA.

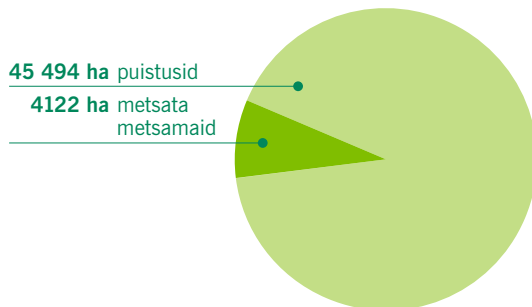
1. METSA MAJANDAMINE AASTATEL 2003–2012

1.1. Maakasutus

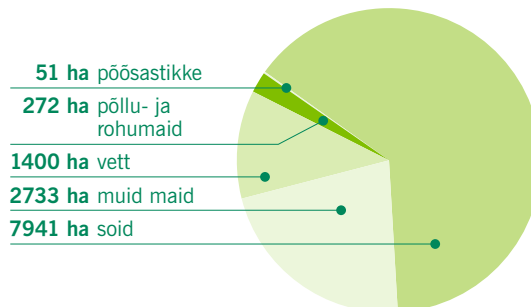
Järvamaa metuskonna hallatavate maade üldpindala on 71 450 hektarit, see koosneb 766 katastriüksusest. Järvamaa metuskonna maad hõlmavad riigimaad Ambla, Albu, Imavere, Järva-Jaani, Kareda, Koeru, Koigi, Paide, Roosna-Alliku, Türi, Väätsa ja Tapa vallas ning Paide linnas.

Järvamaa metuskonna metsakorralduslikult inventeeritud maade üldpindala on 64 153 hektarit ja metsamaa moodustab sellest 77%. Metsa kaardistamise ja kirjeldamise üksuseks on terviklik metsaosa ehk metsaeraldis, mis on oma takseertunnuste poolest metsamajandusvõtete rakendamiseks kogu ulatuses piisavalt ühetaoline. Eraldised moodustavad metsakvartali. Metuskonnas on kokku 1729 metsakvartalit, mis omakorda jagunevad 29 522 eraldiseks. Metsamaa (49 616 ha) kõlvikuline jagunemine on toodud joonisel 1. Mittemetsamaade (12 397 ha) kõlvikuline jagunemine on toodud joonisel 2.

Joonis 1. Metsamaa kõlvikuline jagunemine (ha)

Joonis 2. Mittemetsamaa kõlvikuline jagunemine (ha)

Järvamaa metuskonna metsakvartalid on jagatud metsandikeks järgmiselt: Kabala 10 955 ha, Rava 13 534 ha, Türi 14 628 ha ja Väätsa 25 036 ha.

Järvamaa metuskonna hallataval riigimaal kehtib seisuga 01.10.2012 järgmises mahus pikaajalisi maakasutuslepinguid: maarendilepinguid põllumajanduslikuks kasutuseks 16, maarendilepinguid poollooduslike koosluste hooldamiseks 8.

Järvamaa metuskonna territooriumil asub kolm suusarada: Kangrumäe suusarada 5,0 km, osaliselt Valgehobusemäe suusarada 3,5 km ja Presidendi rada 7,6 km.

1.2. Metsavarud

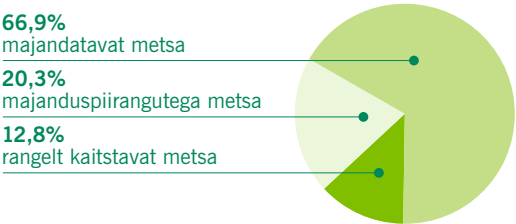
Järvamaa metskonna metsavarusid iseloomustab tabel 1, kus on ära toodud peamised metsa olemit iseloomustavad näitajad majandamiskategooriate lõikes. Metsamaa keskmised näitajad on arvutatud kogu metsamaa pindala kohta, mis hõlmavad ka lagedaid ja selgusetu alasid. Keskmise hektaritagavara on suurim tagasihoidlikult majandatud majanduspiirangutega metsades. Rangelt kaitstavate ja majandatavate metsade keskmine hektaritagavara kokkulangevus tuleneb sellest, et range kaitse all on ulatuslikud soosalad, kus kasvavad madala tootlikkusega metsad, samas kui majandatavates metsades on palju uuenevaid alasid ja noori metsi, mis rangelt kaitstavates metsades puuduvad. Metsa kasvu intensiivsust iseloomustavaks näitajaks on kõrgusindeks, mis viitab metsa oodatavale kõrgusele 100 aasta vanuselt. Keskmise kõrgusindeks on suurim majandatavates metsades, kus ka metsade juurdekasvu näitajad on suurimad. Tabelis on eraldi välja toodud ka puistute tagavara ja juurdekasvu näitajad, mis on arvutatud ilma lagedate ja selgusetu aladeta.

Tabel 1. Järvamaa metskonna metsavarud

Metsavarusid iseloomustav näitaja	Metskond kokku	Sealhulgas		
		Rangelt kaitstavad metsad	Majanduspiirangutega metsad	Majandatavad metsad
Metsamaa pindala (ha)	49 616	6 351	10 053	33 212
Metsamaa tagavara (tm)	7 670 000	973 000	1 632 000	5 065 000
Metsamaa keskmine tagavara (tm/ha)	155	153	162	153
Metsamaa hinnanguline juurdekasv (tm/a)	221 000	19 000	43 000	159 000
Metsamaa hinnanguline juurdekasv (tm/ha/a)	4,5	3,0	4,3	4,8
Metsade keskmine vanus (a)	59	85	65	52
sh männikute keskmine vanus	80	91	80	74
sh kuusikute keskmine vanus	49	82	58	45
sh kaasikute keskmine vanus	46	65	50	43
Metsade keskmine kõrgusindeks H100 (m)	23,8	18,1	22,4	25,3
sh männikute keskmine kõrgusindeks	19,4	16,2	19,9	20,6
sh kuusikute keskmine kõrgusindeks	27,9	23,9	26,0	28,5
sh kaasikute keskmine kõrgusindeks	24,1	19,7	23,3	25,0
Puistute pindala (ha)	45 494	6 234	9 681	29 579
Puistute keskmine tagavara (tm/ha)	168	156	168	170
Puistute hinnanguline juurdekasv (tm/ha/a)	4,9	3,0	4,4	5,4

Järvamaa metskonna metsamaa pindala jagunemisest majandamiskategooriate lõikes annab ülevaate joonis 3.

Joonis 3. Metsamaa jagunemine majandamiskategooriate lõikes (%)

Rangelt kaitstavad metsad – metsad, kus majanduslik tegevus on keelatud, sh loodusreservaadid, kaitsealade ja püsielupaikade sihtkaitsevööndid ja vääriselupaigad.

Majanduspiirangutega metsad – metsad, kus majandamine on lubatud, kuid millele on metsaseaduse või looduskaitseadusega kehtestatud võrreldes tavapäraselt majandatavate metsadega täiendavad kasutuspiirangud.

Majandatavad metsad – metsad, mille majandamisel kehtivad metsaseadusega kehtestatud nõuded.

Tabelis 2 on toodud metsamaa jagunemine majandamiskategooriate ja peapuuliikide lõikes. Majandatavaid metsi on 67% metsamaa pindalast, kõige suurem osakaal on kuusikutel ja haavikutel. Rangelt kaitstavaid metsi on 13%, enim kaitstud on männikud.

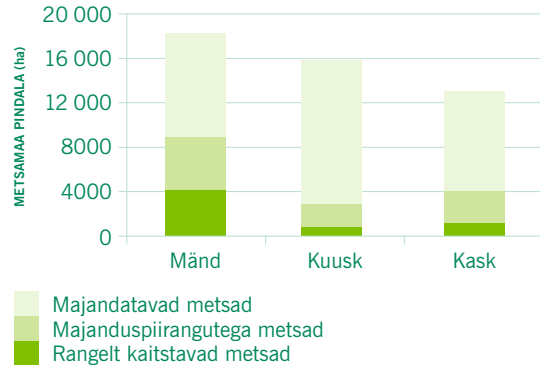
Tabel 2. Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide ja majandamiskategooriate lõikes

Peapuuliik	Metsamaa pindala						
	Rangelt kaitstavad metsad		Majanduspiirangutega metsad		Majandatavad metsad		Kokku
	ha	%	ha	%	ha	%	ha
Mänd	4 223	23,0	4 761	26,0	9 341	51,0	18 325
Kuusk	829	5,2	2 117	13,3	12 990	81,5	15 936
Kask	1 201	9,2	2 793	21,3	9 088	69,5	13 082
Haab	38	3,4	161	14,5	915	82,1	1 114
Sanglepp	15	4,9	90	29,1	204	66,0	309
Hall lepp	39	5,4	127	17,7	551	76,9	717
Teised	6	4,5	4	3,0	123	92,5	133
Kokku	6 351	12,8	10 053	20,3	33 212	66,9	49 616

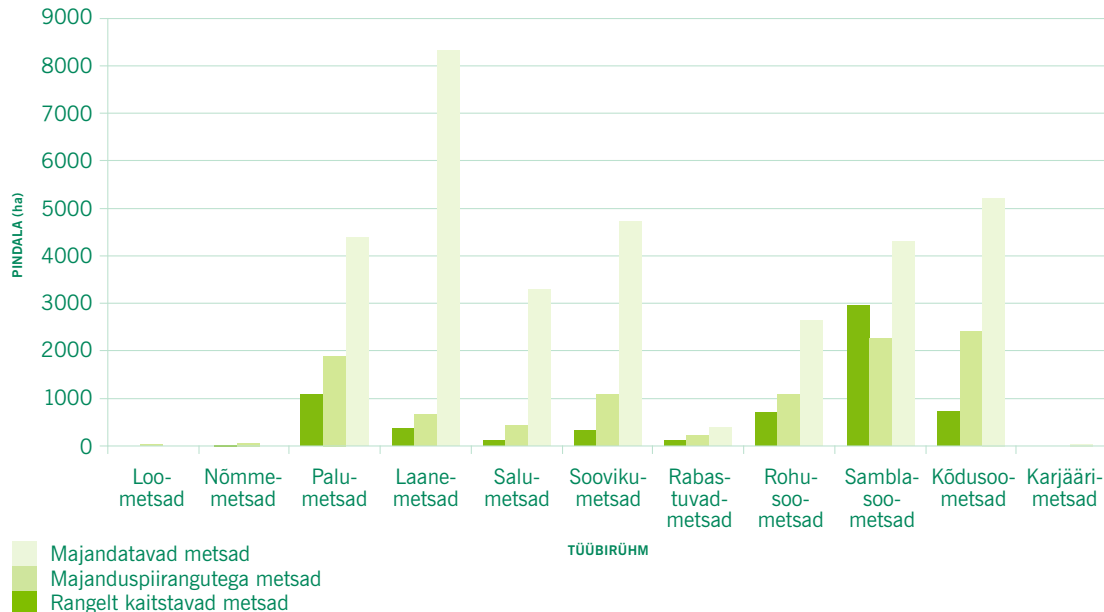
Järvamaa metuskonna peamiste puuliikide jagunemist majandamiskategooriate lõikes iseloomustab joonis 4.

Järvamaa metuskonna metsatüpoloogia on tänu piirkonna geoloogilisele eripärale ja vahelduval reljeefile väga mitmekesine. Mineraalmaa metsadest on rohkelt esindatud palu-, laane-, salu- ja soovikumetsad. Samas on väga palju ka soometsi. Kõige rohkem on kaitstud samblasoometsad. Joonisel 5 on toodud metsamaa pindala jagunemine metsa kasvukoha tüübirühmade lõikes.

Joonis 4. Männikute, kuusikute ja kaasikute pindala jagunemine (ha)

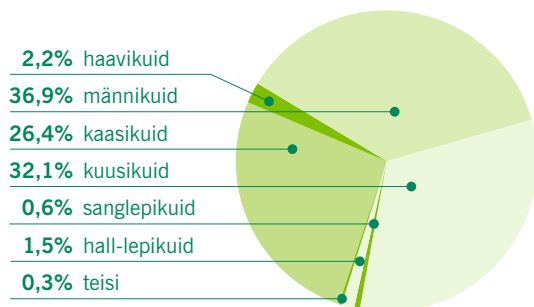
Joonis 5. Metsamaa pindala jagunemine metsakasvukoha tüübirühmade lõikes (ha)

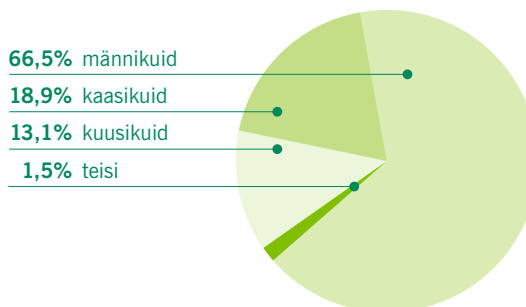
Järvamaa metskonna metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide kaupa majandamiskategooriate lõikes on toodud joonisel 6. Metsamaa pindala jaguneb peaaegu võrdselt männikute, kuusikute ja lehtpuumetsade vahel. Männikute olulisus on suurem vähem majandatud metsades. Majandatavates metsades on esikohal kuusikud.

Joonis 6. Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi (%)

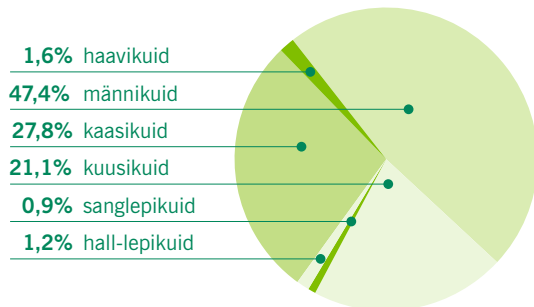
Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi

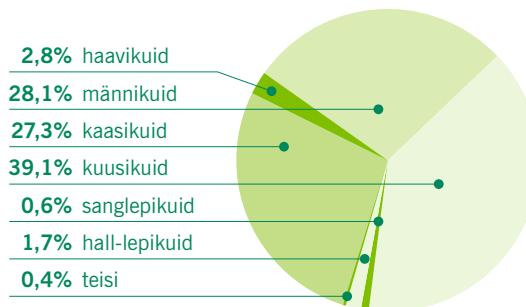
Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi rangelt kaitstavates metsades

Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi majanduspiirangutega metsades

Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi majandatavates metsades

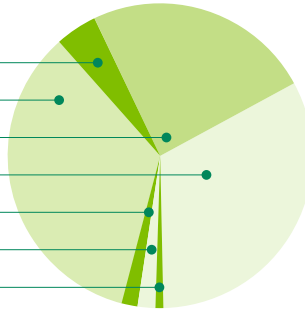

Metsade liigilisest koosseisust puistute tagavara järgi annab ülevaate joonis 7.

Joonis 7. Metsamaa tagavara jagunemine koosseisupuuliikide järgi (%)

Metsamaa tagavara jagunemine koosseisupuuliikide järgi

4,6% haaba
34,5% mändi
24,0% kaske
32,4% kuuske
1,6% sangleppa
2,0% halli leppa
0,9% teisi

Metsamaa tagavara jagunemine koosseisupuuliikide järgi rangelt kaitstavates metsades

2,9% haaba
57,8% mändi
18,6% kaske
18,6% kuuske
0,9% sangleppa
0,8% halli leppa
0,4% teisi

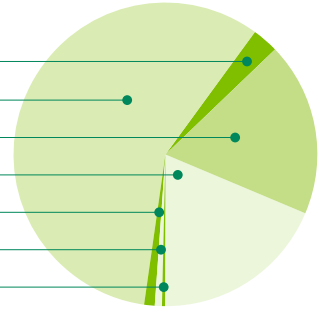

foto: KAUPPO RIKKAS

PÄIKESETÖUS MÄNNI-KUUSE SEGAPUISTUS, VÄÄTSA METSANDIK.

Järvamaa metskonna metsade vanuseline jaotus on puuliigiti erinev. Männikutest jääb valdav osa vanusevahemikku 60–110 aastat. Küpsete männikute osakaal on majandatavates metsades 14%. Teistes majandamiskategooriates on männikute vanuseline jaotus majandatavate metsadega küllalt sarnane, mis viitab asjaolule, et metsad on kaitse alla võetud mitte niivõrd vanade metsakoosluste pärast, vaid püselupaikade ja maastike pärast, mis metsas paiknevad. Ülevaate männikute vanuselisest jaotusest majandamiskategooriate lõikes annab joonis 8.

Joonis 8. Männikute pindala vanuseline jagunemine (ha)

Männikute pindala vanuseline jagunemine

Männikute pindala vanuseline jagunemine rangelt kaitstavates metsades

Männikute pindala vanuseline jagunemine majanduspiirangutega metsades

Männikute pindala vanuseline jagunemine majandatavates metsades

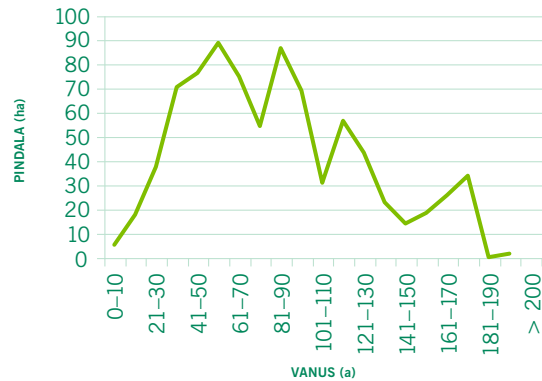
Järvamaa metaskonna kuusikute vanuselisest jaotusest annab ülevaate joonis 9. Majandatavates kuusikutes on vanuseline jaotus laskuv. Mida nooremad on kuusikud, seda suurem on nende pindala. Ka kaitstavates kuusikutes on nooremaealiste metsade osakaal küllalt suur, kuid palju on ka vanu metsi. Majandatavates metsades on küpseid kuusikuid 11%, rangelt kaitstavates metsades 44%.

Joonis 9. Kuusikute pindala vanuseline jagunemine (ha)

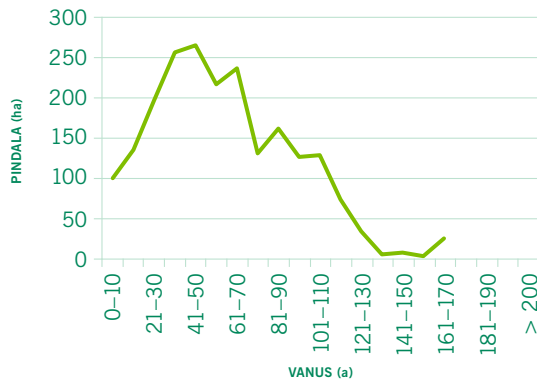
Kuusikute pindala vanuseline jagunemine

Kuusikute pindala vanuseline jagunemine rangelt kaitstavates metsades

Kuusikute pindala vanuseline jagunemine majanduspiirangutega metsades

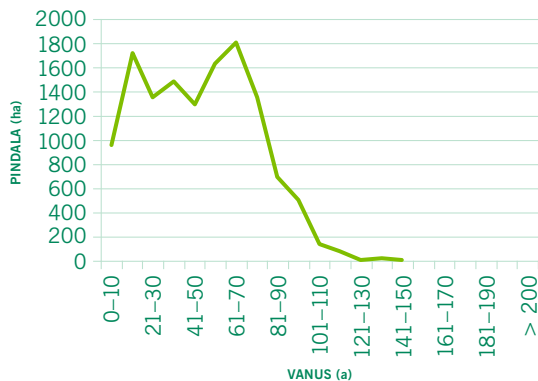
Kuusikute pindala vanuseline jagunemine majandatavates metsades

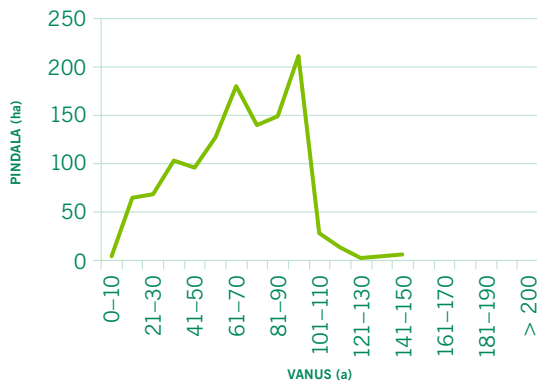
Järvamaa metskonna kaasikute vanuselisest jaotusest annab ülevaate joonis 10. Majandatavates metsades on vanuseline jaotus võrreldes enamiku metskondade kaasikutega suhteliselt ühtlane, mis tagab ühtlase metsakasutuse. Majandatavates metsades on küpseid kaasikuid 21%, rangelt kaitstavates metsades 46%.

Joonis 10. Kaasikute pindala vanuseline jagunemine (ha)

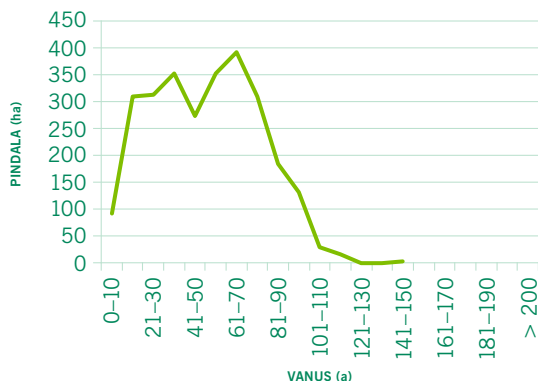
Kaasikute pindala vanuseline jagunemine

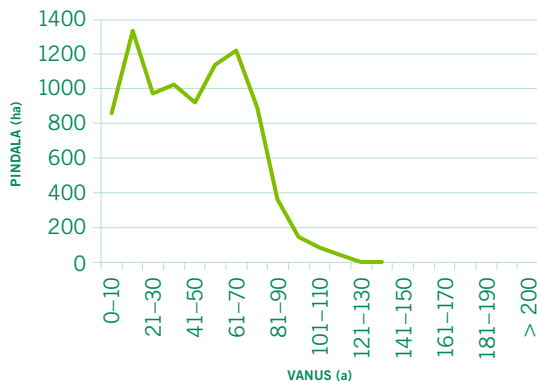
Kaasikute pindala vanuseline jagunemine rangelt kaitstavates metsades

Kaasikute pindala vanuseline jagunemine majanduspiirangutega metsades

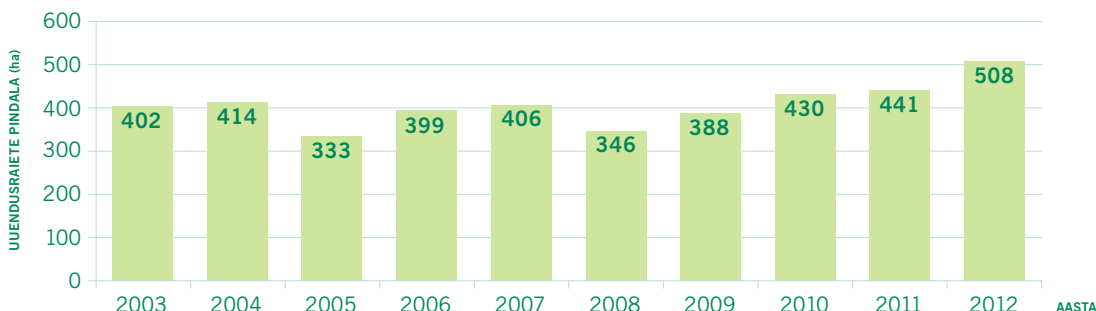
Kaasikute pindala vanuseline jagunemine majandatavates metsades

1.3. Raied

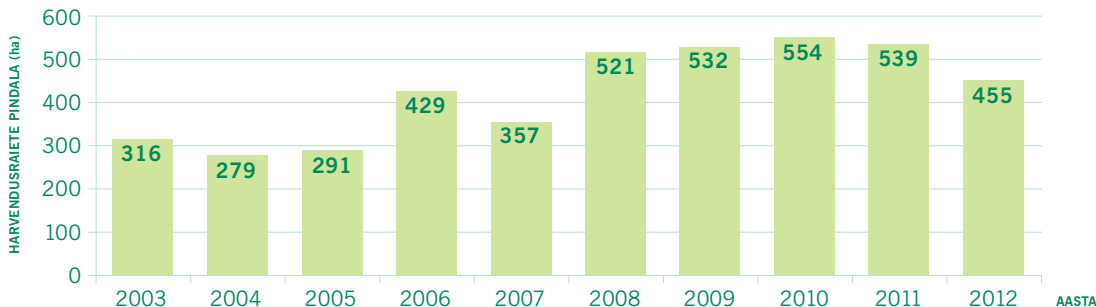
Järvamaa metskonna uuendusraiete pindala iseloomustab joonis 11. Möödunud kümnendil oli uuendusraiete pindala vahemikus 333–441 hektarit aastas. Viimasel kolmel aastal on uuendusraie pindala olnud stabiilselt 440 hektari piiril. Uuendusraiete maht on olnud suhteliselt stabiilne. Väiksemad uuendusraiete aastamahud on olnud 2005. ja 2008. aastal, mille põhjuseks mujal Eestis toimunud tormid, kui raied suunati ümber kahjustuspiirkonna metskondadesse. 2012. aastal suurenes Järvamaal uuendusraie pindala 2011. aasta detsembrikuu tormikahjustuste likvideerimise tõttu.

Joonis 11. Uuendusraiete pindala (ha)

Harvendusraiete pindalast annab ülevaate joonis 12. Möödunud kümnendil on harvendusraiete pindala olnud aastate lõikes erinev. Kuni 2008. aastani majandasiid väikesed metskonnad metsa erineva intensiivsusega. Alates 2008. aastast, pärast struktuurimuudatusi, on Järvamaal harvendusraie pindala suurenenud ja stabiliseerunud 540 ha aastamahu juures. 2012. aastal vähenes harvendusraiete pindala eelneva aasta tormikahjustuste tõttu ja teostati rohkem sanitaarraiet.

Joonis 12. Harvendusraiete pindala (ha)

Raiete mahtu tervikuna iseloomustab joonis 13. Samaselt uuendus- ja harvendusraiete pindalale on aastate lõikes suurenenud ka raiutud likviidse puidu maht. 2003. aastal oli see 108 000 tm, Viimased neli aastat on raiemaht püsinud suhteliselt stabiilsena: 140 000 tm aastas. 2012. aasta oli erandlik, raiemaht suurenes tormikahjustuste likvideerimise tõttu.

Joonis 13. Raiemaht kokku (tm)

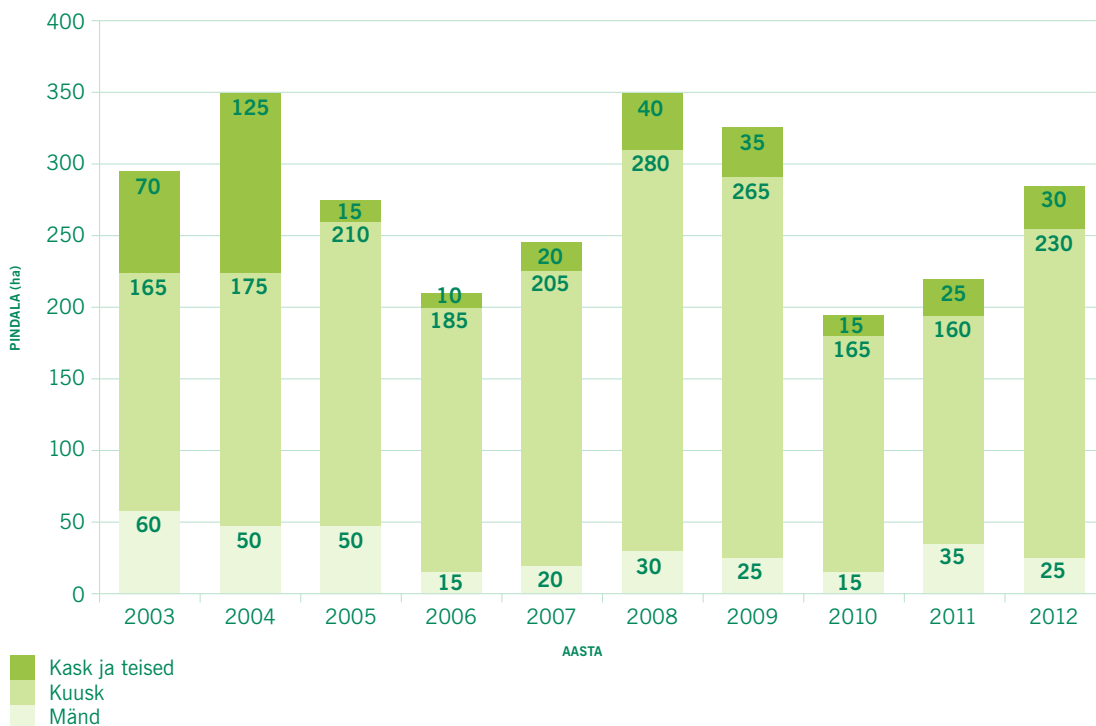

1.4. Metsakasvatus

Järvamaa metskonna maadel RMK metsataimlaid ja seemlaid ei asu. Metsakultuuride rajamise mahust annab ülevaate joonis 14. Möödunud kümnendil on uut metsa kasvama pandud keskmiselt 290 hektarit aastas. Uut metsa on kultiveeritud valdavalt lageraiete raiesmikele.

Valdavalt istutati kuuske, keskmiselt 200 hektarit aastas. Männi kultiveerimist teostati keskmiselt 30 hektarit aastas, valdavalt istutusena. Kaske istutati suuremas mahus möödunud kümnendi kahel esimesel aastal, keskmiselt on kaske kultiveeritud 40 ha aastas.

Joonis 14. Metsakultuuride rajamine (ha)

Möödunud kümnendil Järvamaa metskonnas uuenenuks arvestatud pindalast annab ülevaate joonis 15. Metskonnas on uuenenud alasid metsaks ümber arvestatud keskmiselt 425 hektarit aastas.

Joonis 15. Uuenenuks arvestatud pindala (ha)

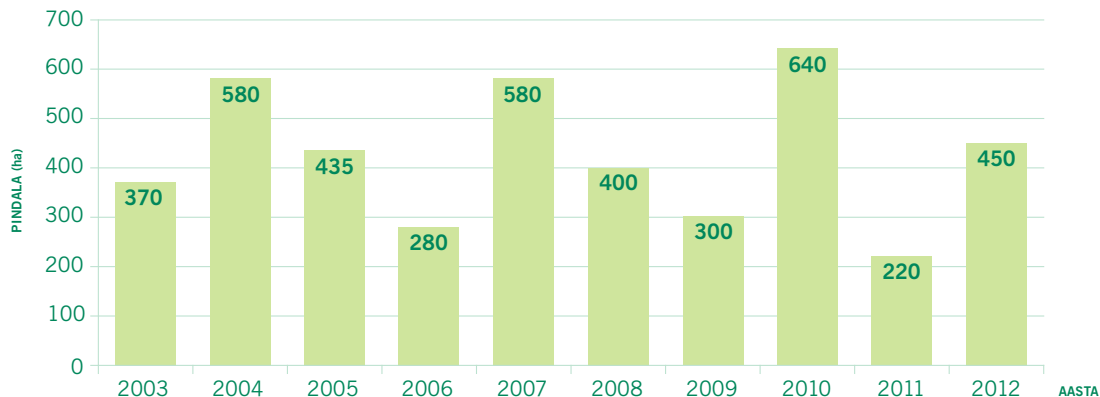

foto: KAUPPO KIKKAS

METSNIK TIINA IDAVAIN AEGJÄRGSEL RAIEL PUISTU RINNASPINDALA MÕÖTMAS.

Noorendike hooldamise (valgustusraie) maht on seotud uuendusraiete mahuga, sellest lähtuva metsauuenduse mahuga ning kõike seda näitab joonis 16.

Joonis 16. Noorendike hooldamise pindala (ha)

Järvamaa metaskonna metsi kahjustas 2005. aasta jaanuaritorm keskmisel määral, tormikahjustused oli võimalik likvideerida valdavalt sanitaarraietega.

Metsade prügireostus on aastate jooksul vähenenud: 2009. aastal likvideeriti riigimetsast 23 tonni prügi, 2011. aastal aga 5,6 tonni.

Järvamaa metaskonnas ei ole metsapõlenguid esinenud.

Järvamaa metaskonnas hinnati 2012. aastal uuenevatel aladel ulukikahjustusi kokku 63 hektarit.

1.5. Looduskaitse

Järvamaa metskond paikneb Kesk-Eesti metsavööndi osas, kus leidub palju eriilmelisi ning liigirikkaid metsaalasid, mida liigestavad sood ja rabad.

Tabel 3. Kaitstavate loodusobjektide pindala (ha)

Kaitseala tsoneering	Metsamaa (ha)	Mittemetsamaa (ha)
Kaitsealad	10 190	7 146
sh sihtkaitsevöönd	5 394	6 232
sh piiranguvöönd	4 796	914
Püsielupaigad	4 737	681
sh sihtkaitsevöönd	1 683	289
sh piiranguvöönd	3 053	393
Vääriselupaigad	321	20
Ranna- ja kaldakaitsevöönd	2 574	644
Hoiualad	38	

foto: KAUPPO KIKKAS

VAADE ENDLA RABALE.

Järvamaa metskonna looduskaitseks eripäraks võibki pidada rabade rohkust. Looduskaitsealade üheks peamiseks kaitse-eesmärgiks on rabade kaitse. Metskonna maadel paiknevate kaitsealuste loodusobjektide tüübid ja arvud on esitatud tabelis 4.

Tabel 4. Kaitsealused objektid

Kaitstava loodusobjekti tüüp	Arv	Loend
Looduskaitseala	7	Endla, Iidva, Kareda, Kurisoo, Nõmme raba, Prandi, Väätša
Maastikukaitseala (sh pargid)	12	Esna, Kiigumõisa, Kõrvemaa, Lüsingi, Piiumetsa, Rava, Roosna-Alliku, Saarjõe, Türi, Huuksi mõisa park, Purdi mõisa park, Purdi ebatsuugapuistu
Hoiuala	4	Jalgsema, Pärnu jõe, Tudre, Võlingi oja
Üksikobjekt	6	Kalmaste määnd, Miinakivi, Rehesaare rändrahn ehk Saunasaare kivi, Vaki kivi, Võstermäe rändrahn, Väljaotsa rändrahn
Püsielupaik	14	metsis (9), väike-konnakotkas (3), must-toonekurk (2)
Kohalik kaitseala	1	Koordi raba
Vääriselupaik (VEP)	88	
VEP tunnustega ala	71	

Riigimaal teostatakse praktilisi looduskaitseteid, mis tulenevad kaitsekorralduskavadest, liigikaitse- ja ohjamiskavadest ning osaliselt ka kaitse-eeskirjadest. Metskonna maadel asuvate kaitsealade kohta on koostatud ainult üks kehtiv kaitsekorralduskava – Võlingi oja hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2011–2020.

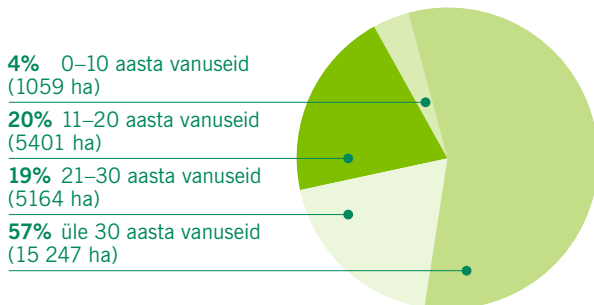
2011. ja 2012. aastal tehti metskonna maadel looduskaitseteid Rava maastikukaitsealal, kus hooldati puisniiduilmelist metsakooslust, ja Väike-Kareda mõisapargis, kus tehti võsaraiet.

Poollooduslike koosluste hooldamiseks metskonna maadel on sõlmitud maahooldajatega pikaajalised maarendilepingud 62 ha. Rentnikud taastavad ja hooldavad toetusmeetmete abil poollooduslikke kooslusi.

1.6. Metsaparandus

Järvamaa metskonna maadel asuvad metsakuivendussüsteemid paiknevad 41 objektil ja nende üldpindala on 26 871 hektarit. Kuivendatud on 54% metsamaa pindalast. Metsakuivendusobjektide vanuselisest jaotusest annab ülevaate joonis 17. Vanuseline jaotus on aktuaalne, selles on arvestatud objektide rekonstrueerimise aega.

Joonis 17. Metsakuivendusobjektide vanuseline jaotus

Järvamaa metskonnas on 57% metsakuivendussüsteemidest vananenud (vanus üle 30 aasta) ja 19% vananemas (vanus 21–30 aastat). Aastatel 2003–2012 rekonstrueeriti ja uuendati metsakuivendussüsteeme kokku 1059 hektarit.

foto: KALUPO KIKKAS

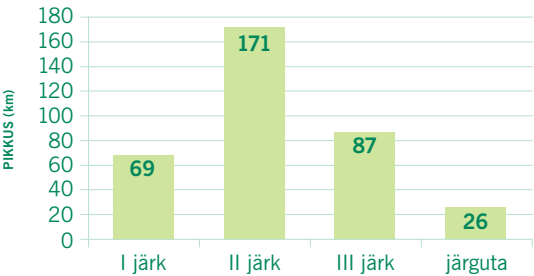
METSAKASVATAJA IVAR PAESALU NOORENDIKE HOOLDAMISE PROOVITÜKILE PUID VALIMAS.

Järvamaa metskonnas kasutatakse metsade majandamiseks teid hinnanguliselt 570 kilomeetri ulatuses. Nendest riigimetsa maadel asuvate metsateede olem on 353 kilomeetrit. Metsade majandamiseks kasutatava teedevõrgu tihedus on 1,18 km/100 ha metsamaa kohta.

Järvamaa metskonna metsateede jagunemist iseloomustab joonis 18. Kõrgema (I ja II järk) järgu metsateede osa on metskonnas kokku 240 kilomeetrit. Kõrgema järguga metsateed moodustavad metsateede olemist 68%.

Joonis 18. Metsateede järkud

Metsateede jaotus järkudesse

Metsateede vastavus seisunditasemele 2012. aasta teede seisundi hindamise andmetel on esitatud tabelis 5.

Tabel 5. Metsateede seisund

Hinnatud teede pikkus	Vastab seisundi nõuetele		Mittevastavuse põhjused				Truubid/sillad
			Profiil	Võsa	Teekraavid	Roopad/augud	
327 km	185 km	57%	60 km	26 km	30 km	65 km	1 tk

Möödunud kümnendil teostati Järvamaa metskonnas kokku 46 kilomeetrit metsateede ehitus-, rekonstrueerimis- ja uuendustöid.

1.7. Puhkevõimalused

Riigimetsa rekreatiivne kasutus toimub loodusalade külastuskorralduskavadele tuginedes. Külastuskorralduskavaga määratakse loodusala ulatus ja rekreatiivseks metsakasutuseks sobivad alad tzoneeritakse vastavalt teenindus-, huvi- ja varutsoonideks. Külastuskorralduskavade koostamisel tuginetakse loodusaladel teostatud seiretele ja uuringutele ning vastava andmestu analüüsile. Loodusaladel viidi läbi külastusmahu seiret, külastajauuringuid, loodushoiuobjekti seiret ja külastuskoormuse uuringuid.

RMK külastuskorraldus: igaüheõigusel põhineva liikumissüsteemi loomine puhke- ja kaitsealadel ning elanikkonna loodusteadlikkuse ja -hoidlikkuse tõstmine teavitamise ja loodusharidus-tegevuse kaudu.

Loodusala: RMK põhimäärusega nimetatakse loodusaladeks nii RMK puhkealasid kui ka erinevaid kaitsealasid.

Loodushoiuobjekt/külastusobjekt: maastiku rekreatiivset kasutust hõlbustav, maastikku kaitsev ja kasutust suunav puhkemajanduslike ehitiste ja metsamööbli kogum, mis on dokumenteeritud ning vastab kehtestatud nõuetele.

Teenindustsoon moodustab loodusala raskuskeskme, siia koondatakse maastikku kõige enam kulutavad tegevused. Tsoonis asuvad puhke- või kaitseala loodushoiuobjektid ning põhiline osa looduses liikumise radadest.

Huvitsooni kuuluvad looduskaitsealase ja/või kultuuriloolise tähtsusega eksponeeritavad alad, mis omavad ka loodushariduslikku väärtust. Tsoonis suunatakse külastus loodusradadele.

Varutsooni eesmärgiks on moodustada sellised alad, mis kindlustavad ala terviklikkuse, samas on tulevikus võimalik vajaduse korral külastusala varutsooni arvelt laiendada.

Järvamaale jääb osaliselt 3 loodusala: Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala, Sakala puhkeala ja Endla looduskaitseala. Loodusalade majandamine on siiani toimunud vastavalt Rannikualade puhkeala kasutuskorralduskavale (2006–2010), Sakala puhkeala kasutuskorralduskavale (2006–2010) ning Endla looduskaitseala kaitsekorralduskava külastust käsitleva osa põhimõtetele. Varutsoone Järvamaa territooriumile ei jää. Järvamaa metskonna territooriumile jääb ka RMK Simisalu loodusmaja.

Järvamaale jäävatest puhkealade objektidest annab ülevaate tabel 6. Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala objektidest jääb Järvamaa territooriumile 10 objekti ning neist külastatavamad on Mägede puhkekohad ja Matsimäe Pühajärve telkimisala veekoguäärse asukoha ning Kakerdaja loodusrada oma ajaloo ja mitmekesisuse tõttu. Sakala puhkeala objektidest jääb Järvamaa territooriumile 9 objekti, millest külastatavamad on Saeveski metsaonn ja Vanapagana metsa-maja ning ajalooline Sakala tee matkarada. Endla looduskaitseala objektidest jääb Järvamaale nn Allikate piirkond 8 objektiga, millest huvitavamad/külastatavamad on Võlingi ja Sopa allikate rajad. Matkarada kulgeb ka kaitsealuses Norra mõisa pargis.

Tabel 6. Puhkealad ja objektid

Puhkeala nimi	Objekti nimi	Vald
Aegviidu-Kõrvemaa	Krani lõkkekoht, Mägede lõkkekohad, Kakerdaja loodusrada, Simisalu loodusmaja, Tammsaare-Järva-Madise loodusrada, Simisalu-Matsimäe loodusrada, Napu lõkkekoht	Albu
Aegviidu-Kõrvemaa	Matsimäe karjääri lõkkekoht, Matsimäe Pühajärve telkimisala	Paide
Aegviidu-Kõrvemaa	Kurisoo lõkkekoht	Ambla
Sakala puhkeala	Vanapagana metsamaja, Vanapagana õpperada, Sakala tee matkarada, Saeveski metsaonn, Saarjõe õpperada, Metsavenna lõkkekoht, Kabelimäe lõkkekoht, Tõrvaugu puhkekoht, Maltssaare puhkekoht	Türi
Endla looduskaitseala	Kirikumäe lõkkekoht, Võlingi allika matkarada, Oostriku jõe lõkkekoht, Purskava allika lõkkekoht, Valtri kaevu puhkekoht, Metsanurga puhkekoht, Sopa allika matkarada	Koeru
Norra mõisa park	Norra mõisa matkarada	Koeru

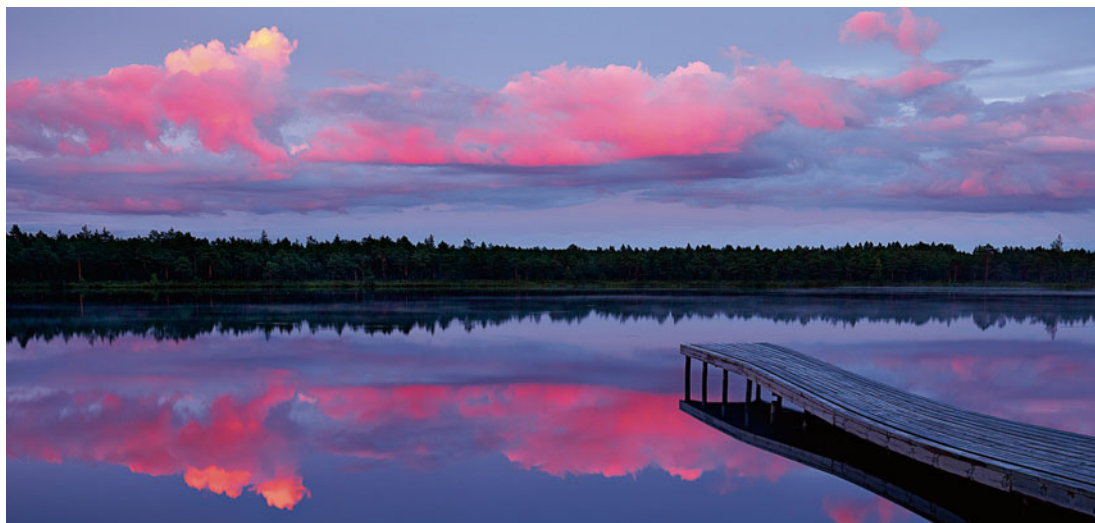

foto: KAUPPO KIKKAS

ÕHTUNE MATSIMÄE JÄRV.

1.8. Kultuurimälestised ja pärandkultuur

Riikliku kaitse all olevad kultuurimälestised liigitatakse järgmiselt: ajaloomälestised, kunsti-mälestised, arheoloogiamälestised, ehitismälestised, muinsuskaitsealad, tehnikamälestised, tööstusmälestised ja UNESCO maailmapärandi objektid. Kultuurimälestiste riiklikku registrisse kantud mälestistest annab ülevaate tabel 7.

Tabel 7. Kultuurimälestised

Mälestise tüüp	Mälestise nimetus
Arheoloogiamälestised	2 kultusekivi, 2 kivikalmet, muistne tee, 2 kalmistut, ohvrikivi „Miinakivi”, pelgupaik „Kaalepi linnamägi”

Lisaks riikliku kaitse all olevatele objektidele võib metskonna maadelt leida hulganisti lähemast ja kaugemast minevikust pärinevaid inimtegevuse jälgi, mille säilimine sõltub omanikuhoiust. Igal pärandkultuuriobjektil on rääkida oma lugu, mis väärib talletamist.

Aastatel 2010–2012 kaardistati metskonna maadel 395 huvitavat ja piirkonnale iseloomulikku pärandkultuuriobjekti, millest annab ülevaate tabel 8. Järvamaal inventeeritud pärandkultuuri-objektid on välja antud ka eraldi raamatuna „Järvamaa pärandkultuurist”.

Tabel 8. Inventeeritud pärandkultuuriobjektide jaotumine

Objekti tüüp	Objektide arv
Vanad kohanimed	56
Põlised metsateed	36
Raudteerajatised	29
Talveteed	29
Maanteed	28
Turbavõtukohad	25
Ajaloolised piirimärgid	24
Metsavahikohad	20
Kruusa-, liiva-, savi- ja fosforiidikarjäärid	16
Ajaloolised metsakuivenduskraavid	15
Muud (45 tüüpi)	117
Kokku	395

foto: KAUPPO KIKKAS

KULTUURIMÄLESTISTE JA PÄRANDKULTUURIOBJEKTIDEGA ARVESTATAKSE
METSAMAJANDUSLIKE TÖÖDE KAVANDAMISEL JA TEOSTAMISEL.
PILDIL MEOSSAARE KABEL, TÜRİ.

1.9. Jahindus

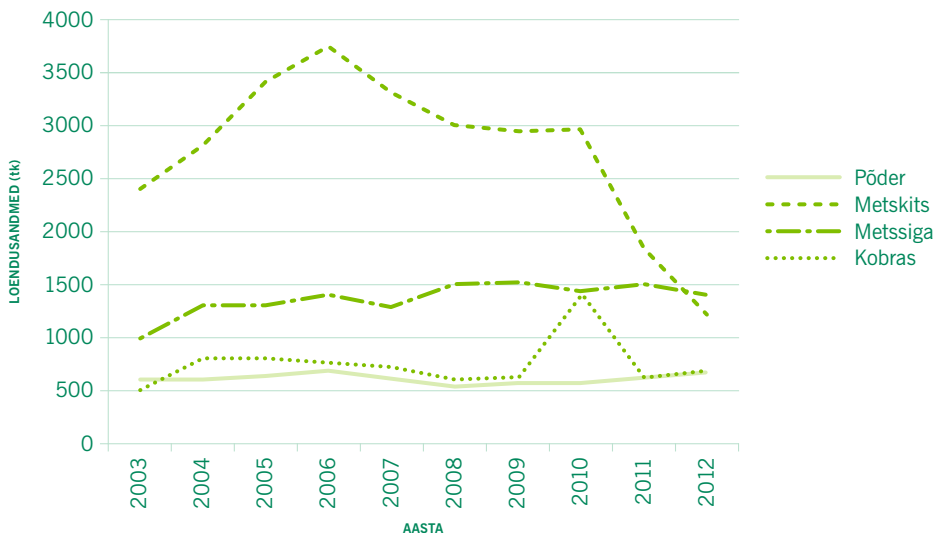
Riigimets on antud jahinduslikku kasutusse vastavalt jahipiirkonna kasutusõiguse loale. Jahipiirkondadega on sõlmitud riigimaa jahimaana kasutamise võimaluste ja jahipidamise tingimuste lepingud.

Järvamaa metstkonna territooriumil asub 20 jahipiirkonda, millest 1 on RMK kasutuses. Kokku on metstkonna territooriumil jahipidamiseks kasutusse antud 61 634 hektarit riigimaad.

Jahipiirkonna kasutaja on kohustatud hoidma oma jahipiirkonnas jahiulukite arvukust lubatud piirides. Jahiulukite maksimaalne lubatud arvukus on jahiulukite arv, mille ületamine võib põhjustada olulisi jahiulukikahjustusi, minimaalne lubatud arvukus on selline jahiulukite arv, millest väiksem seab jahiulukiliigi asurkonna säilimise ohtu.

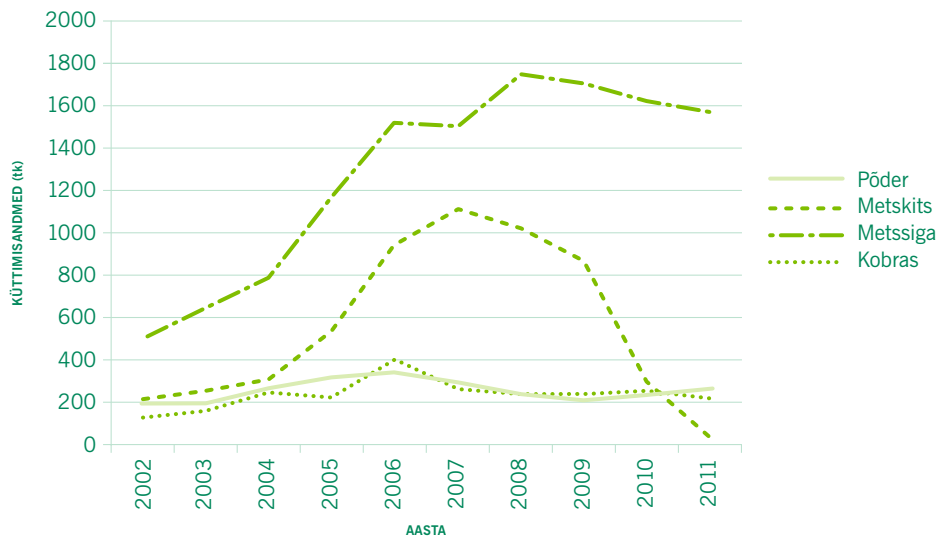
Järvamaa sõraliste ning kopra loendusandmetest annab ülevaate joonis 19. Sõraliste ning kopra loendusandmetest näeme, et aastatel 2002–2012 on ulukite arvukuses toimunud olulisi muutusi. Pärast 2009/2010 ja 2010/2011 raskeid talvesid on metskitse arvukus vähenenud peaaegu kolmekordselt. Põdra ja kopra arvukus on püsinud stabiilne, kuid metsakasvatuse seisukohalt võib seda teatud piirkondades liialt suureks pidada.

Joonis 19. Järvamaa sõraliste ning kopra loendusandmed

Järvamaa sõraliste ning kopra küttemisandmetest annab ülevaate joonis 20. Vaadeldaval perioodil on metskitse kütmine kahanenud enam kui kümme korda. Sõraliste kütamise kahanev trend tervikuna on tingitud kindlasti nii rasketest talvedest kui ka suurkiskjate kasvavast arvukusest.

Joonis 20. Järvamaa sõraliste ning kopra kütmine

Järvamaa suurkiskjate osas vaadeldakse ainult küttemisandmeid, kuna nende ulukiliikide loendamine on oluliselt komplitseeritum. Suurkiskjate küttemislimiidid määratakse Keskkonnaameti hinnangute alusel. Hundi ja ilvese mõnevõrra väiksem kütmine vahepealsel perioodil on kindlasti tingitud ka halvematest lumeoludest, kuid samuti väiksemast arvukusest. Oluline on ka märkida, et Järvamaal on suurkiskjate küttemisel olulised piirangud ning osas jahipiirkondades on nende kütmine keelatud.

Joonis 21. Järvamaa suurkiskjate küttemisandmed

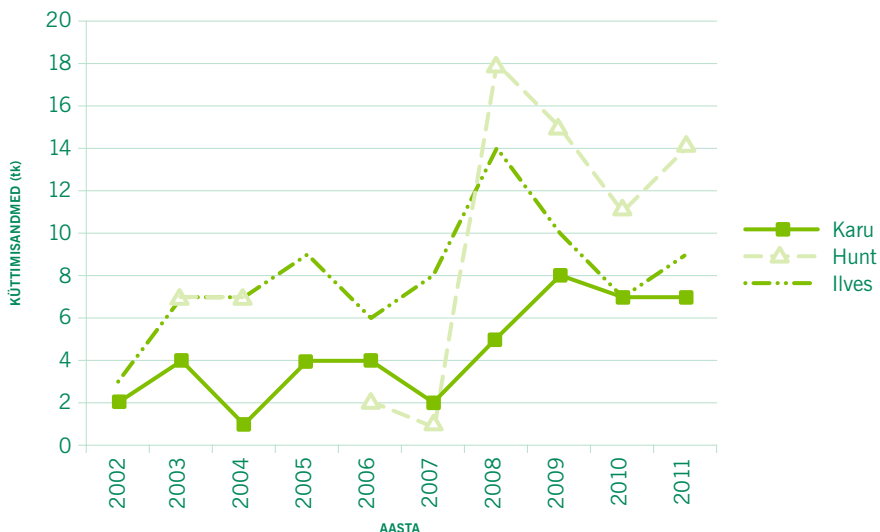

foto: KAUPPO KIKKAS

KUUVALGUS KAKERDAJA RABAS.

METSA MAJANDAMIST MÕJUTAVAD PLANEERINGUD JA TARISTU

foto: KAUPOL KIKKAS

PRAAKER AIVAR LAGENÖMM LADU MARKEERIMAS.

2. METSA MAJANDAMIST MÕJUTAVAD PLANEERINGUD JA TARISTU

Järvamaa metskonna hallatavad maad jagunevad 12 valla vahel. Kohaliku omavalitsuse peamiseks pikaajalise kavandamise vahendiks on üldplaneering ja teemaplaneeringud. Planeeringute eesmärk on tagada võimalikult paljude ühiskonnaliikmete vajadusi ja huvisid arvestavad tingimused säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu kujundamiseks, ruumiliseks planeerimiseks, maakasutuseks ning ehitamiseks.

Selleks, et riigimetsade majandaja ja kohalike omavalitsuste pikaajalised arenguplaanid kulgeks kooskõlas, on tabelis 9 toodud loetelu omavalitsuste poolt kehtestatud või eelnõu staatuses olevatest üldplaneeringutest.

Tabel 9. Kohalike omavalitsuste üldplaneeringud

Planeeringu nimetus	Staatus	
	Kehtiv	Eelnõu
Albu valla üldplaneering		koostamisel
Ambla valla üldplaneering	24.09.2009	
Imavere valla üldplaneering	19.06.2008	
Järva-Jaani valla üldplaneering	27.08.2009	
Kareda valla üldplaneering	22.09.2009	
Koeru valla üldplaneering		koostamisel
Koigi valla üldplaneering	13.10.2011	
Paide valla üldplaneering	27.10.2011	
Roosna-Alliku valla üldplaneering	24.09.2009	
Türi valla üldplaneering	25.06.2009	
Väätša valla üldplaneering	25.03.2010	
Tapa valla üldplaneering		koostamisel
Järva maakonna teemaplaneering	30.11.2012	

Üldplaneeringute menetlemise käigus metsade majandamisele olulisi piiranguid ei kehtestatud. Menetluste käigus on mõningatel juhtudel juhitud tähelepanu metsaseadusele mittevastavate piirangute (lageraiete keelamine, valikraiete kohustuse panemine jm) kehtestamise soovidele. Kehtivad üldplaneeringud vastavad metsaseaduse nõuetele.

Järvamaa metaskonna maadel kulgeb arvukalt elektriliine, millest annab ülevaate tabel 10. Elektriliinide kaitsetsoonides tuleb metsa majandamisel arvestada mitmete piirangutega. Elektripaigaldise kaitsevöönd on elektripaigaldist ümbritsev maa-ala, kus kehtivad ohutuse tagamiseks kasutuspiirangud. Elektripaigaldise omaniku loata on kaitsevööndis puude langetamine ja metsamasinatega sõitmine keelatud.

Tabel 10. Elektriliinid

Elektriliin/pinge (kV)	Elektriliinide pikkus (km)	Elektriliini kaitsevööndisse jääva metsamaa pindala (ha)
Madalpingeliinid (6–20)	44	212
Keskpingeliinid (35)	30	132
Kõrgepingeliinid (220–330)	33	214

Riigimaanteedest ja raudteedest annab ülevaate tabel 11. Raudteekaitsevöönd on raudtee sihtotstarbelise toimimise ja häireteta raudteeliikluse tagamiseks ning raudteelt lähtuvate kahjulike mõjude vähendamiseks ettenähtud maa-ala. Tee kaitseks, teehoiu korraldamiseks ja liiklusohutuse tagamiseks rajatakse tee äärde kaitsevöönd. Tee- ning raudteekaitsevööndites on metsaraie ilma infrastruktuuri omaniku loata keelatud.

Tabel 11. Riigimaanteed ning raudteed

Rajatis	Rajatise kaitsevööndisse jääva riigimetsamaa pindala (ha)
Riigimaantee	622
Raudtee	41

foto: VAIKE POMMER

LINALEO AUGUD AMBLA VALLAS.

METSA MAJANDAMINE AASTANI 2022

3.1. Maakasutus	36
3.2. Metsakasvatus	37
3.3. Looduskaitse	42
3.4. Metsaparandus	43
3.5. Puhkevõimalused	46
3.6. Jahindus	47
3.7. Uuendusraied ja metsa vanuselise struktuuri muutused	48
3.8. Aastane puidukasutuse maht	57
3.9. Piirangute mõju puidukasutuse mahule ja tuludele	58
3.10. Metsamajanduslik tööhoive	59

foto: KALUPO KIKKAS

KAKERDAJA RABA VARAHOMMIKUL.

3. METSA MAJANDAMINE AASTANI 2022

3.1. Maakasutus

Maareformi lõpetamiseks vormistab RMK reformimata maad riigi omandisse. Ettepanek riigi omandisse vormistamiseks on reformimata maaüksustele tehtud järgmistel juhtudel: maatükk on riigimetsamassiivi sees või piirneb sellega vahetult; maatükk on küll lahustükk, kuid on siiski metsa majandamiseks sobiva suurusega; maatükil on looduskaitsepiirangud. Lähiaastatel prognoositakse Järvamaa metskonna pindala suurenemist ligikaudu 6400 hektari võrra.

Põllu- ja rohumaa inventuuri tulemustest lähtuvalt pakutakse põllumajanduslikuks kasutuseks rendile rohumaad. Pakutavate rendilepingute pikkuseks on 7 aastat.

Samuti kavatakse metsastada põllu- ja rohumaid, mis piirnevad riigimetsaga ja kus metsa kasvatamine on otstarbekas. Järvamaa metskonnas on lähiaastatel plaanis metsastada 40 hektarit põllu- ja rohumaid.

Poollooduslike koosluste hooldamiseks renditakse maad keskkonnaameti poolt esitatavates aastamahtudes. Rendilepingute pikkuseks on 7 aastat.

Riigimetsa kasutamine riigikaitse eesmärgideks, väljaspool kaitsevöö harjutusväljasid, toimub metskonna ja kaitsevöö vaheliste lepingute alusel.

Järvamaal Paide vallas asub Eivere lasketiir, mis 117 ha ohualaga mõjutab metsade majandamist piirkonnas.

Terviseradade, õpperadade, loodusradade jms rajamiseks riigimetsa ootab RMK põhjendatud taotlusi, milles viidatakse tegevuse kestlikkusele. Riigivaraseadusest ja metsaseadusest tulenevalt saab rendile anda põhitegevuseks (metsakasvatuseks) hetkel mittevajalikku maad ja tasu eest (rent ja maamaks).

Riigimaale esitatavaid tehnoarajatiste (mastid, liinid, trassid) püstitamise taotlusi menetletakse kooskõlas RMK metsakasvatuse huvidega. Tehnovõrgud, mis rajatakse avalikest huvidest lähtuvalt, talutakse riigimaal tasuta.

Riigimaal toimuvaid ühekordseid üritusi kooskõlastatakse lepingutega, milles fikseeritakse poolte õigused, kohustused ja tähtajad. Juhul, kui üritus korraldatakse ärilistel eesmärkidel ja sellega piiratakse igaühe õigust riigimetsas, küsitakse ürituse läbiviimise eest tasu.

3.2. Metsakasvatus

Uuendamist vajavate ja uuenevate alade üle peetakse arvestust metsauuendusfondis.

Järvamaa metskonna metsauuendusfondis oli seisuga 01.12.2012 uuendusalasid 1895 hektarit, mis on esitatud tabelis 12. Neist 950 hektarit on uuenevaid raiesmikke ja 898 hektarit uuendamisele kavandatud raiesmikke, kus hetkel on tööd veel teostamata.

Tabel 12. Metsauuendusfondi jagunemine (ha)

Metsauuendusfondi jagunemine	Peapuuliik						Kokku
	Mänd	Kask	Kuusk	Sanglepp	Haab	Tamm ja vaher	
Uuenevad raiesmikumid	103	193	637	3	13	1	950
Uuendamisele kavandatud raiesmikumid	127	339	429	1	2		898
Uuendamisele kavandatud turberaieala		1	8				9
Uuendamisele kavandatud rohumaad		7	31				38
Kokku	230	540	1 105	4	15	1	1 895

foto: KAUPO KIKKAS

RAIETÖÖLISED EINAR VÄRAV, ROLAND JÄRVE, VALDEK KINGUMETS JA ARVO KARU HARVENDUSRAIE LANGIL.

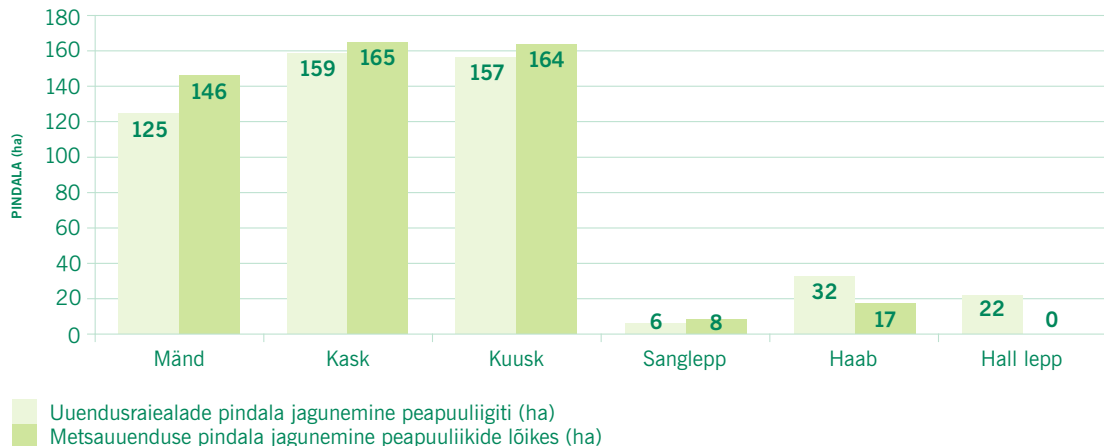
Järvamaa metskonna uuendusraie keskmine maht on 440 hektarit aastas. Lähtuvalt kasvu-tingimustest kavandatakse raiesmikele uuendatav peapuuliik, jälgides raiealade kasvukohatüüpi-desse jagunemist peapuuliigiti. Tabelis 13 on välja toodud aastas keskmiselt raiutavate alade peapuuliigiline jaotus ja kasvukohtades tehtavad peapuuliigilised valikud metsa uuendamisel.

Tabel 13. Uuendusraiealade jagunemine ja peapuuliigi valik metsauuendamiseks kasvukohatüüpide lõikes (%)

Kasvukohatüüp	Uuendusraiealade jagunemine peapuuliikide ja kasvukohatüüpide lõikes						Metsauuendusala jagunemine peapuuliikide ja kasvukohatüüpide lõikes				
	mänd	kask	kuusk	sang-lepp	haab	hall lepp	mänd	kask	kuusk	sang-lepp	haab
sinilille	6	18	65		3	8	20	10	70		
kõdusoo	38	26	34	1	1		40	30	30		
naadi	2	27	21		28	22		50	30		20
angervaksa		57	14	5	14	10		60	20	10	10
jänesekapsa-mustika	16	44	30		10		40	20	40		
madalsoo	24	71	5					100			
siirdesoo	79	17	4				80	20			
jänesekapsa	27	28	34		6	5	30	20	50		
mustika	64	14	18		4		90		10		
tarna-angervaksa	16	51	26		5	2	10	70		10	10
mustika-kõdusoo	79	19	2				40	30	30		
karusambla-mustika	78	7	15				90		10		
raba	100						100				
sõnajala		62	7	31				70		20	10
lodu		38	4	58				50		50	
jänesekapsa-kõdusoo	24	20	51		5		40	30	30		
tarna	23	65	7	5			10	90			
karusambla	46	18			36		90	10			
pohla	43		57				100				
jänesekapsa-pohla	88		12				90		10		
sinika	73	27					100				
puistang						100	90	10			
KOKKU aasta keskmine	24	32	30	1	7	6	29	33	33	2	3

Perspektiivse võrdluse raiutavate peapuuliikide ja uuendatavate peapuuliikide osas annab joonis 22. Raiesmike uuendamise tulemusel võrreldes raiutavaga säilitatakse männikute osakaal ja suurendatakse kuuskute osakaalu. Kaasikuid eelistatakse selleks sobivates kasvukohtades ja haaba säilitatakse kohtades, kus seda on võimalik ulukikahjustusi vältides teha.

Joonis 22. Raiutavate peapuuliikide ja uuendatavate peapuuliikide võrdlus (ha)

Lähtuvalt kasvukohatüüpidest, metsauuenduseks peapuuliigi ja uuendamisviisi valikust, on prognoositavad järgmised keskmised aastamahud: metsaistutus 300 hektarit, metsakylv 15 hektarit ning looduslikule uuenemisele jätmine 100 hektarit. Metsauuenduse peapuuliigi taimede kasvutingimuste parandamiseks tehtava metsauuenduse keskmiseks hooldamise mahuks on hinnanguliselt 900 hektarit aastas. Esimesel või teisel aastal hukkunud taimede asemele istutatakse järgmisel aastal täiendavalt peapuuliigi taimi, et tagada piisav algthiedus noorendikuetappi jõudmisel. Täiendamisvajadus on keskmiselt 55 hektaril aastas.

Metsakultuuride rajamisel rakendatakse metsa majandamise eeskirjas kehtestatud minimaalsest nõudest kõrgemat algthiedust, et tagada kvaliteetsete ja kahjustustele vastupidavamate noorendike kasvatamine. Männi istutamise algthieduseks on 3500 tk/ha ning kuuse ja kase algthieduseks 2000 tk/ha. Järvamaa metskonnas prognoositav keskmine taimede vajadus aastas on järgmine: 426 500 männitaimet, 341 500 kuusetaimet ning 36 000 kasetaimet.

Järvamaa metskonna raiesmikud on seni uuenenud keskmiselt 4,4 aastaga: männiga 4,6 aastaga; kuusega 4,5 aastaga; kase ja sanglepaga 4,4 aastaga ning haavaga 5,0 aastaga.

Uuendusala metsaks ümberarvestamisel taotletakse kvaliteetseid ja kahjustustele vastupidavaid noorendikke. Noorendikud grupeeritakse kvaliteedi alusel järgmiselt:

- Hästi uuenenuks loetakse noorendikud, kui peapuuliigi taimede arv hektaril on männinoorendikel vähemalt 1750 tk/ha, kuusenoorendikel vähemalt 1300 tk/ha, kasenoorendikel vähemalt 1950 tk/ha.
- Rahuldavalt uuenenuks loetakse noorendikud, kui peapuuliigi taimede arv vastab metsa majandamise eeskirja minimaalse puuliigiga metsaks arvestamise nõudele. Mändi on vähemalt 1500 tk/ha, kuuske 1100 tk/ha, kaske 1500 tk/ha.
- Minimaalselt uuenenuks loetakse noorendikud, kui peapuuliigi taimede arv ei vasta metsa majandamise eeskirja minimaalse puuliigina metsaks arvestamise nõudele, ning ümberarvestamine toimub mitme puuliigi valemi alusel.

Järvamaa metskonna keskmine noorendike hooldamise vajadus on 680 hektarit aastas. Maade lisandumisega võib noorendike hoolduse maht mõnevõrra suureneda. Maht on kalkuleeritud lähtuvalt noorendiku arenguklassis olevate puistute mahust ja kasvukohatüüpidesse jagunemisest. Kasvukohatüübi kasvutingimustest ja noorendiku peapuuliigist lähtuvalt on määratud hooldamiste korduste arv noorendiku arenguklassi vältel.

Järgides RMK valgustusraiate kvaliteedinõudeid:

- Tagatakse kasvukohale parima koosseisuga ning tüveomadustega puistute kasvatamine.
- Tagatakse noorendike kiire kasvatamine latimetsaks, tootlikumad ning kahjustustele vastupidavamad tulevikupuistud.
- Tagatakse puistu optimaalne tihedus harvendusraieks ja puude omavaheline ühtlane vahekaugus, mis võimaldab harvendusraiel kasutada masinraie tehnoloogiat.

Viimase noorendike hoolduse järgselt peetakse sobivaks järgmise tihedusega noorendikke: männikud 3000 tk/ha; kuusikud 2000 tk/ha; kaasikud 2000 tk/ha; haavikud 1500 tk/ha; sanglepikud 2500 tk/ha.

Keskealiste puistute kasvutingimuste parandamiseks teostatakse harvendusraiet.

Harvendusraiet on vaja teha viljakates ja keskmise viljakusega üldjuhul 30–80-aastastes männikutes, 30–60-aastastes kuusikutes, 25–45-aastastes haavikutes ja 25–55-aastastes teiste lehtpuude puistutes, mille täius on 80 või suurem. Harvendusraieid kavandatakse kolmeaastaste perioodide kaupa, lisades igal aastal juurde ühe aasta mahu. Kiirelt kavandatakse raiel kõrge täiusega ($T \geq 100$) puistud, kuna puistu kõrge tihedus vähendab puude elusvõra pikkust ning halvendab puude kasvutingimusi. Keskmiseks harvendusraiate vajaduseks hinnatakse 370 hektarit aastas.

Tabel 14 kirjeldab harvendusraiate potentsiaalset aastamahtu olemasolevate metsa-inventeerimisandmete põhjal. Seoses maade lisandumisega prognoositakse harvendusraiate vajaduse mõningast suurenemist.

Tabel 14. Harvendusraiate potentsiaalne aastamaht (seisuga 01.10.2012)

Peapuuliik	Aastane raiemaht	
	Pindala (ha)	Tagavara (tm)
Mänd	83	4 150
Kuusk	140	7 903
Kask	139	5 312
Haab	2	77
Sanglepp	5	295
Kokku	369	17 737

Foto: KAUPPO KIKKAS

METSNİK MATI LEPIK SEEMNEPUUGA.

Sanitaarraiate eesmärgiks on eemaldada metsast nakkusallikaks olevad või kahjurite paljunemist soodustavad puud, samuti raiuda puidu kasutamisel ohuallikaks mitteolevad surevad või surnud puud, juhul kui see ei ohusta bioloogilist mitmekesisust. Üldjuhul kavandatakse ja teostatakse sanitaarraiet juhul, kui väljaraievajadus on suurem kui 20 tm/ha. Järvamaa metstkonna hinnanguline sanitaarraiate vajadus on 10 000 tm aastas.

Raiete teostamisel kevad-suvisel perioodil (15.04–15.06) rakendatakse sellist tööde teostamise strateegiat, et oleks tagatud linnustiku ning loomastiku kaitse tundlikul pesitsus- ja poegimis-perioodil, metsamuldade vee- ja toiterežiimi kaitse ning minimeeritud seenhaiguste levikuohu.

Metsakaitseliste tööde eesmärgiks on metsa tervisliku seisundi halvenemise vältimine ennetavaid abinõusid rakendades. Metsakaitseline tegevus seisneb ka selliste metsakasvatustlike võtete rakendamises, mis tagavad metsade hea seisundi ja keskkonna saastatuse vähenemise.

Männikärsaka tõrjet mürkemikaalidega kasutatakse metstas üksnes alternatiivsete võimaluste puudumisel ja olulise kahjustuse korral. Männikärsaka kahjustusohu vähendamiseks töödeldakse taimed kemikaaliga taimlas.

Järvamaa metstkonna territooriumil peetakse vajalikuks 57 tuletõrje veevõtukoha olemasolu. Nendest 31 korrastati 2011.–2012. aastal ning 2013. aasta tööplaanis on veel 8 veevõtukoha uuendamine. Kõik veevõtukohad on metstas tähistatud siltidega, millel on määratletud veevõtu-koha hinnanguline mahutavus. Järgnevatel aastatel hooldatakse veevõtukohtasid süstemaatiliselt.

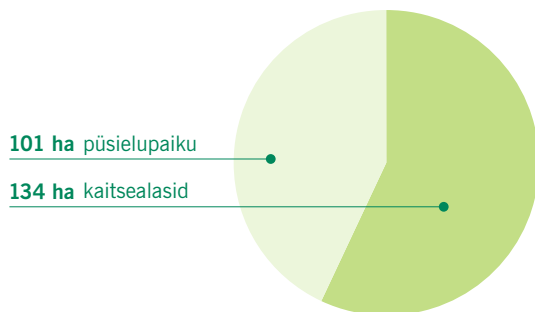
Koostöö Päästeametiga metsatulekahjude korral toimub hädaolukordade lahendamise plaani alusel. Iga omavalitsuse territooriumil on määratud üks metskonna töötaja, kelle telefon on tuleohtlikul ajal ööpäev läbi sisse lülitatud. RMK tagab: päästeasutusele riigimetsas metsakustutustööde juhtimiseks vajalike metsamajanduskava planšettide, puistuplaanide ning kaartide olemasolu paberkandjal või elektrooniliselt; täpsustab päästeasutusele võimalusel metsatulekahju asukoha, edastab kogutud andmed päästeasutusele ning määrab riigimetsas hädaolukorra lahendamise juhtimisstruktuuri enda esindaja; edastab igal aastal informatsiooni veevõtukohtade ja kontaktisikute kohta; nõustab ja abistab päästeasutust metsakustutustöödel riigimetsas muul viisil.

3.3. Looduskaitse

Keskkonnaregistri andmetel kavandatakse Järvamaa metskonna maadele uusi kaitse- ja hoiualasid ning püsielupaiku kogupindalal 235 hektarit, mille jagunemisest annab ülevaate joonis 23. Kavandatavatest kaitsealadest suure osa moodustavad sooelupaigad.

Lisaks moodustab metskonna maadest 2500 hektarit nn vari-Natura ala, kus puudub seadusest tulenev majandamise piirang. Nendel aladel on vaja täpsustada, kas kaitseväärtused on ka tegelikult olemas. Sõltuvalt inventuuri tulemustest, võidakse ka nendel aladel moodustada uusi kaitsealasid. RMK on võtnud vabatahtliku kohustuse hoiduda nendel aladel majandustegevusest.

Joonis 23. Kavandatavate kaitsealade pindala (ha)

Vääriselupaigad on majandatavas metsas asuvad ja kaitset väärivad alad. RMK hoiab ja kaitseb hea tahte põhimõttel ka kaitsealade piiranguvööndites asuvaid vääriselupaiku, mida ametlikult vääriselupaikadeks ei loeta. Lisanduvate maade metsakorraldusliku inventeerimise käigus hinnatakse loodusväärtuste olemasolu ja korraldatakse vajadusel vääriselupaikade kaitse alla võtmine. Samuti hinnatakse ja korraldatakse vääriselupaikade andmekogu iga-aastaste metsainventeerimiste käigus.

Lähiaastatel koostatakse Järvamaa metuskonna maadele jäävatele kaitse- ja hoiualadele 11 uut kaitsekorralduskava, millest annab ülevaate tabel 15. Kaitsekorralduskavades kirjeldatakse kaitseväärtuste säilimiseks ja kaitse-eesmärgi saavutamiseks vajalike looduskaitsetööde mahtu.

Tabel 15. Kavandatud kaitsekorralduskavad

Ala tüüp	Ala nimetus
Looduskaitseala	Endla, Iidva, Nõmme raba, Prandi
Maastikukaitseala	Esna, Kiigumõisa, Kõrvemaa, Lüsinga, Piimetsa, Roosna-Alliku, Türi

Kaitsekorralduskavad peavad andma sisendi RMK poolt tehtavate looduskaitsetööde nimekirja. Olemasolevate kaitsekorralduskavade põhjal on lähiaastatel plaanis teha töid järgmiselt: koosluste taastamist ja hooldust 23 objektil, üksikobjekti hooldamist 3 objektil. Kaitseplaneerimise kavades kirjeldatud üldised tegevused konkretiseeritakse RMK poolt, täpsustatakse töö sisu ja maht ning tellitakse vajadusel täiendavad taastamiskavad ja ekspertiisid. Kaitsealade taristut (metsateed, truubid, sillad) rekonstrueeritakse mahus, mis on kooskõlas pärandkoosluste hooldamise vajadusega.

Järvamaa metuskonna maadel inventeeritud kaitsealadel asuvate poollooduslike koosluste kogupindala on 115 hektarit. Jätkatakse koostööd rentnikega kaitsealadel asuvate poollooduslike koosluste soodsa seisundi saavutamiseks võimalikult suurel pindalal. Kestliku koostöö aluseks on RMK ja rentniku vahel sõlmitav pikaajaline maarendileping.

3.4. Metsaparandus

Järvamaa metuskonna prognoositav metsakuivendussüsteemide uuendamise või rekonstrueerimise mahu vajadus on keskmiselt 1300 hektarit aastas. Arvestades keskkonnakaitseliste piirangutega aladele jäävate kuivendussüsteemide olemiga, võimaldab selline tööde maht lõpetada rekonstrueerimis- ja uuendustööd 15–20 aastaga.

Rekonstrueeritud või uuendatud metsakuivendussüsteemide hooldust korraldatakse 5–7-aastase perioodi järel. Arvestades eeltoodut põhimõtet, on Järvamaa metuskonna keskmine metsakuivendussüsteemide hooldusvajadus keskmiselt 500 hektarit aastas.

Metsakuivendussüsteemide majandamisel rakendatakse järgmist strateegiat:

- RMK üldjuhul ei raju uusi kuivendussüsteeme, vaid teostab olemasolevate hooldamist, uuendamist ja rekonstrueerimist.
- Kuivendussüsteemi projekteerimisele eelnevalt koostatakse keskkonnamõtude analüüs, mille tulemusi ja võimalikku keskkonnamõju leevendavad meetmed lülitatakse projekti koosseisu.

- Kuivendusobjekti rekonstrueerimisprojekti koostamisel vaadatakse üle ala tervikuna ning planeeritakse korrastamiseks vajalikud tegevused. Sealjuures arvestatakse metsa iseloomu, tuleohtlikkust, kaitstavaid loodusobjekte ja teisi kaitseväärtusi, kuivenduskraavide seisukorda ja olemist, metsamajanduse intensiivsust objekti alal ja selle naabruses, puidu kokkuveo-võimalusi ja metsasihtide seisukorda, metsateede seisukorda ja puidu väljaveovõimalusi.
- Seisundist lähtuva pingerea alusel rekonstrueeritakse esmajärjekorras kuivendussüsteemid, kus kraavide kuivendusvõime on oluliselt langenud ja viljakatel soomuldadel paiknevad kuivendussüsteemid, kus kasvavad okaspuu enamusega puistud.
- Metsakuivendussüsteemide rekonstrueerimis- või uuendustööde aluseks on viie aasta mahus objektide nimekiri, mida igal aastal aastamahu lisamisega täiendatakse.
- Kuivendussüsteemi rekonstrueerimisel taastatakse kuivendusobjektil olemasolev kraavivõrk esialgsel kujul. Juhul kui varasema süsteemi ehitamisega oli tehtud vigu, mille tõttu jääb vesi kraavidesse seisma ja tekitab mingil metsaosas liigvett või üleujutusi, muudetakse olemasolevate kraavide parameetreid või plaanilahendust.
- Objekti piires taastatakse reeglina kõik olemasolevad kraavid. Taastamata võidakse jätta kvartalisisesed kraavid, mis on süsteemi toimimise tagamiseks asendatavad kvartali sihtidel paiknevate või sinna rajatavate kraavidega.
- Kvartalisisesed kraave ei taastata, kui need ei ole süsteemis eesvooluks, ei oma tähtsust kuivendajana ega puidu kokkuveo seisukohast või kui kraavid läbivad sõnajala ja lodu kasvukohatüüpe.
- Metsakuivendusobjekti rekonstrueerimisel projekteeritakse vajadusel uusi kraave metsakvartalite sihtidele, parandamaks metsa majandamise tingimusi ning vähendades koormust metsakvartali-sisestele või teistele metsakvartalite sihtidele.
- Uute kraavide projekteerimisel metsakvartali sihtidele ja metsakvartali-siseste kraavide pikendamisel on tingimuseks, et rajatavad või pikendatavad kraavid ei mõjuta seni olemas-olevast kraavivõrgust mõjutamata märgade metsade algselt säilinud looduslikku veerežiimi. Uute kraavide keskkonnamõjude analüüsiks kaasatakse eksperte. Keskkonnamõjude analüüsi käigus kaalutakse alternatiive.
- Metsakvartalite siseselt uusi kraave üldjuhul ei projekteerita. Metsakvartalite siseselt võib tekkida juba olemasolevate kraavide pikendamise vajadus juhul, kui sellega on võimalik parandada varasema projekti olulisi vigu, tagada metsakuivendussüsteemi parem toimimine, oluliselt parandada metsa majandamise tingimusi ning vältida metsamullastiku kahjustusi puidu kokkuveol.

Optimaalseks teedevõrgu tiheduseks loetakse 1,20–1,50 km/100 ha metsamaa kohta ja maksimaalne kokkuveokaugus ei ületa üldjuhul 800 meetrit. Arvestades sellega, et suur osa Järvamaa metskonna hallatavast metsamaast on kaetud erinevate keskkonnakaitselistest piirangutega, on praegune teedevõrk lähedane optimaalsele. Järvamaa metskonna prognoositav metsateede uuendamise ja rekonstrueerimise maht on keskmiselt 25 kilomeetrit aastas. Metsateede hooldustööd teostatakse perioodiliselt vastavalt kehtestatud metsateede seisundinõuetele.

Metsateede majandamisel rakendatakse järgmist strateegiat:

- Metsatee on riigi omandisse jäetud maal paiknev riigimetsa majandamiseks kasutatav tee. Metsateed võib kasutada igaüks juhul, kui riigimetsa majandamist korraldav isik või riigiasutus ei ole metsateed või selle osa sulgenud või seal liiklust piiranud.
- Metsateid kasutatakse üldjuhul metsamajanduslike tööde teostamiseks, ligipääsu tagamiseks metsatulekahjude puhul, maaparandussüsteemide hoiu tagamiseks, looduskaitsealade teenindamiseks ja puhkemajanduse korraldamiseks.
- Metsateed registreeritakse riiklikus teeregistris ja tähistatakse nime või tähisega. Järgnevate aastate jooksul tähistatakse metsateed nimeviitadega.
- Vajadusel sõlmitakse omavalitsustega kokkuleppeid metsatee avalikku kasutusse andmiseks ja sellega kaasnevate hoolduskohustuste üleandmiseks.
- Erateede omanikega sõlmitakse kokkulepped nendele kuuluvate teeosade kasutamiseks ja võetakse sellega kohustus teehoiu korraldamiseks.
- Metsateed on jaotatud järkudesse, lähtuvalt metsamaterjali väljaveokoormusest. Väljaveokoormusi hinnatakse perioodiliselt ning sellest tulenevalt täpsustatakse ja muudetakse metsateede järkusi.
- Metsatee vastavuse tagamine seisundinõuetele on kohustuslik. Metsateede süsteemse hooldamisega tagatakse igale teele vastava järgu seisunditase.
- Juhul kui tee on amortiseerunud ja seisundinõuded ei ole hooldamisega saavutatavad, teostatakse rekonstrueerimis- või uuendustööd.
- Metsateel, millel ei ole tagatud nõutav seisunditase ning kus seetõttu on ohutu liiklemine raskendatud, samuti teelõigul, kus liiklemine on metsamajanduslike tööde tõttu ohtlik, tähistatakse see teelõik vastavate liikluskorraldusvahenditega. Juhul kui tähistamisega ei ole võimalik luua tingimusi ohutuks liiklemiseks, metsatee suletakse.

Metsateede ehitus- ja hoiutöödeks vajaliku tee-ehitusmaterjali vajaduse katmiseks on RMK taotlenud Järvamaa metskonna territooriumil 1 maavara kaevandamise loa Türi vallas Määro mäeeraldisel pindalaga 9,59 ha, kaevandatava varuga 253 000 m³, lubatud maksimaalse aastatoodanguga 17 000 m³, kaevandamisloa kehtivusaeg on aastani 2027.

3.5. Puhkevõimalused

Uued arengud on kavandatud Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala, Sakala puhkeala ja Endla looduskaitseala külastuskorralduskavadega aastateks 2012–2016. Loodusalade territoriaalset laienemist Järvamaa metskonna territooriumil planeeritud ei ole.

RMK puhke- ja kaitsealade looduses liikumist hõlbustav taristu võimaldab erinevate alade võimalusi looduses liikumise võrgustiku abil siduda. 2012. aastal toimus teiste metskondade seas ka Järvamaa metskonna territooriumi läbiva, mööda loodusradu ja üldkasutatavaid teid kulgeva Eestit põhjast edelasse läbiva Matkatee tähistamine.

2013. aastal kavandatakse Matkatee uue, kagusuunalise haru loomist ja tähistamist. Esialgsete plaanide kohaselt kulgeb see Albu, Järva-Jaani ja Koeru valla territooriumil.

Loodusala rekreatiivsete väärtuste säilitamiseks arvestatakse metsamajanduslike tööde kavandamisel ja teostamisel vastava metsakasutusviisi vajadustega. Raiete planeerimisel kooskõlastatakse teenindus- ja huvitsoonis kavandatavad raied loodushoiuosakonnaga. Eriti hoolikalt peab vaatlema telkimis-, lõkke- ja parkimisplatside-äärseid ja teede- ning matkaradade-äärsete metsade majandamisega seonduvaid töid.

Võimalusel soovitatakse puhkeala teenindus- ja huvitsoonide majandamisel eelistada turbe- ja valikraieid, mis tagavad puhkemetsade säilimise püsimeetsana. Puhkeala varutsoonis olevad raied ei kuulu loodushoiuosakonnaga kooskõlastamisele, kuid ka varutsooni metsi tuleks käsitleda kui potentsiaalseid aktiivselt kasutatavaid puhkemetsi.

Järvamaa metskonna metsaülevaade käskkirjaga määratletakse kvartalite ja eraldiste loetelu, kus ala prioriteediks on rekreatiivne kasutus. Rekreatiivse kasutusega metsadena määratletakse ja majandatakse piirangutega majandatavate metsade põhimõttel: traditsioonilise ja intensiivse kasutusega asulate lähedased metsaosad; RMK puhkealade teenindus- ja huvitsoonid.

Kõik puhkeala tsoonidesse kavandatud raied tehakse maastikku sobitades. Raietööde aeg valitakse nii, et võimalikult vähem häirida looduses viibijaid ja kahjustada rekreatsiooniks sobivat keskkonda.

Taotletakse maakasutuslepingute sõlmimist riigimaadel paiknevatele tervise- ja spordiradadele. Sõlmitavate lepingutega võetakse kohustus korraldada metsade majandamist kooskõlastatult radade haldajatega.

3.6. Jahindus

Riigimaa jahinduslikuks kasutamiseks andmisel lähtutakse põhimõttest, et jahipidamine on üks metsa kasutamise viise, mille korraldamisel peab olema tagatud metsaelustiku mitmekesisuse säilimine, metsa tootlikkuse kasv, uuenemisvõime ja elujõulisus.

Ollakse seisukohal, et seadusega peab olema tagatud sisuliselt töötav regulatsioon maaomaniku esindaja ning jahipiirkonna kasutaja vahelise suhte toimimiseks lepingulisel alusel, maaomanik ei soodusta oma tegevusega ulukikahjustuste tekkimist ja jahipiirkonna kasutaja hoiab ära ülemäärased ulukikahjustused.

Järvamaa metskonna hallatavad riigimaad on antud jahiühenduste kasutusse 20 jahipiirkonnana, kokku 61 634 hektarit. Riigimaa jahinduslikuks kasutamiseks andmisel sõlmitakse jahipiirkondade kasutajatega uued lepingud järgmiste põhimõtete alusel:

- Määratletakse täpselt jahimaa kasutamist kitsendavad alalised või ajutised territoriaalsed piirangud – looduskaitsepiirangud, puhkealadega seonduvad piirangud ja metsamajandamisega seonduvad piirangud.
- Järjepidevalt hinnatakse sõraliste kahjustusi metsauuendusosaladel ja noorendikes, teavitades jahipiirkondade kasutajaid ülemääraste kahjustuste tekkimisest.
- Jahipiirkondade kasutajaid teavitatakse koprakahjustuste ohust ja koprakahjustustest, kahjustuste likvideerimiseks püstitatakse tähtajad.
- Lepinguga reguleeritakse ulukihoolde tingimused ja kooskõlastatakse rajatiste asukohad.
- Jahipiirkonna kasutajale pandud kohustuste süstemaatilise mittetäitmise korral algatatakse tegevus jahipiirkonna kasutaja väljavahetamiseks.

Järvamaa metskonna hallataval maal on RMK kasutuses Väätsa jahipiirkond, kokku 7154 hektarit, mille kasutusse andmisel rakendatakse järgmisi põhimõtteid:

- RMK kasutuses olevates jahipiirkondades pakutakse enampakkumiste alusel jahipidamisvõimalusi 3–5-aastaste perioodide kaupa.
- RMK kasutuses olevates jahipiirkondades jagatakse enampakkumiste tulusid teiste maaomanikega, kes võimaldavad oma maadel jahti pidada.
- Koprakahjustuste ennetamiseks ja likvideerimiseks kehtestatakse jahipidamisõiguse kasutajatele konkreetsed kohustused.
- Jahipidamisõiguse kasutajatele kehtestatakse konkreetsed kohustused väikekiskjate arvukuse reguleerimiseks.
- Omanikujärelevalve tõhusamaks teostamiseks rakendatakse uuenduslikke meetmeid.

Jahinduslikel teemadel on maaomaniku esindajaks maakonnas metsaülem.

Maaomaniku ning jahipiirkonna kasutaja vahel sõlmitud lepingu tingimuste täitmise kontrollimiseks ning analüüsimiseks arendab RMK jahihaldust.

3.7. Uuendusraied ja metsa vanuselise struktuuri muutused

Järvamaa metskonna uuendusraiete maht on kavandatud eraldi männikutele, kuusikutele, kaasikutele, haavikutele, sanglepikutele ja hall-lepikutele kolme majandamiskategooria lõikes:

- Majandatavad metsad.
- Majanduspiirangutega metsad väljaspool kaitstavaid loodusobjekte.
- Majanduspiirangutega metsad kaitstavatel loodusobjektidel – piiranguvööndid ja nendega võrdsustatud alad.

Uuendusraiete arvestuses ei osale 5a boniteedi puistud.

Uuendusraiete maht on kavandatud pindalaliselt. Tagavara on arvutatud vastava peapuuliigi küpsete puistute keskmiste hektaritagavarade kaudu. Uuendusraied pole jagatud lage- ja turbe-raieks. Teoreetilised langid on arvutatud vastavalt metsakorralduse juhendile viie meetodi järgi:

- Ühtlase kasutuse lank – ühtlane raie vastava puuliigi kogu raieringi jooksul.
- Küpsuslank – hetkel küpsete metsade ühtlane raie 10 eeloleva aasta jooksul juurdeküpsemist arvestamata.
- Esimene vanuslank – hetkel küpsete ja valmivate metsade ühtlane raie 20 eeloleva aasta jooksul.
- Teine vanuslank – hetkel küpsete, valmivate ja eelvalmivate metsade ühtlane raie 30 eeloleva aasta jooksul.
- Integraallank – mittelineaarne meetod, mis arvestab paindlikult ebaühtlase vanuselise jaotuse iseärasustega.

Valitud lank on määratud ekspertotsusena, mis arvestab konkreetse puuliigi vanuselist jaotust.

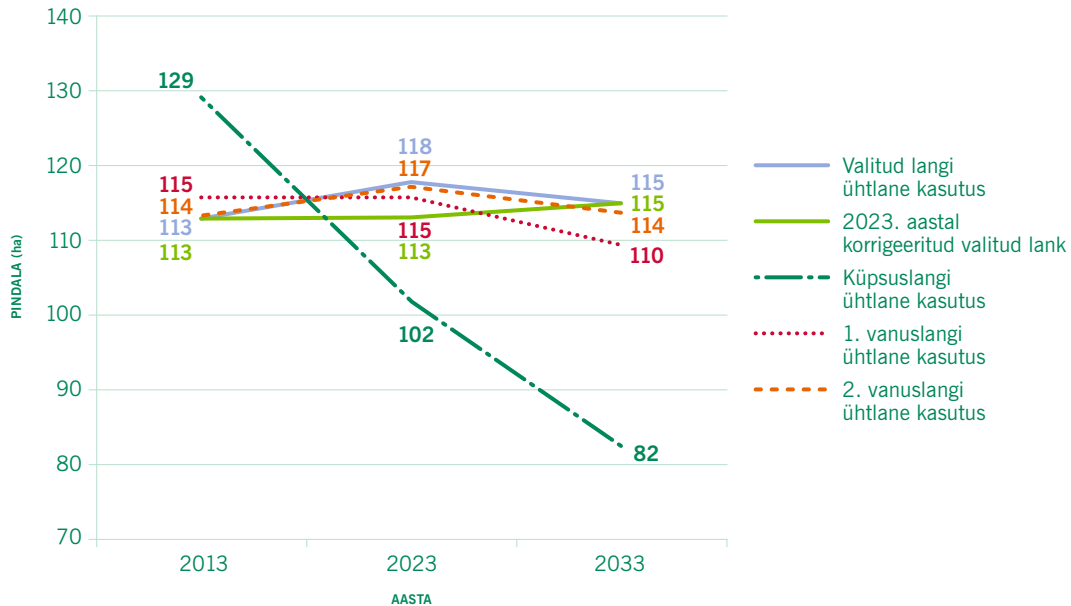
Tabel 16. Uuendusraie langiarvutus majandatavates metsades (ha)

Puuliik	Langiarvestuse pindalad					Valitud lank
	Ühtlase kasutuse lank	Küpsuslank	1. vanuslank	2. vanuslank	Integraallank	
Mänd	73	129	115	114	106	113
Kuusk	126	154	142	141	154	148
Kask	107	183	143	128	141	140
Haab	17	38	21	15	31	30
Sanglepp	3	6	5	4	4	5
Hall lepp	15	22	20	16	24	20
Kokku	341	532	446	418	460	456

Järvamaa metaskonna männikute küpsuslangi ja vanuslankide erinevused on väikesed. Ühtlase kasutuse lank on küpsuslangist 1,8 korda väiksem noorte metsade vähesuse tõttu. 50 aastast vanemate männikute rohkus võimaldab järgneva 20 aasta jooksul raiuda ühtlaselt 113–115 ha aastas.

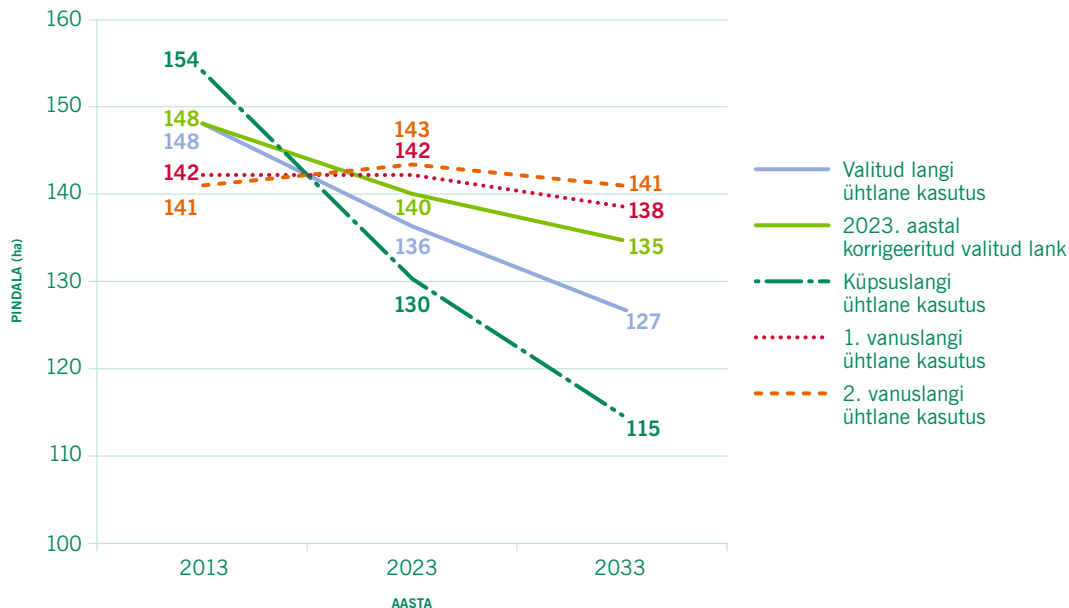
Joonistel 24, 25 ja 26 on näha, missugused oleksid küpsuslangi väärtused männikutes, kuusikutes ja kaasikutes 10 ja 20 aasta pärast juhul, kui joonisel toodud lanke raiutakse ühtlaselt 10 või 20 aastat järjest. Erandiks on 2023. aastal korrigeeritud lank, kus aasta 2023 numbriline väärtus tähistab uuesti valitud lanki aastal 2023.

Joonis 24. Männikute langivalikute võrdlus majandatavates metsades (ha)

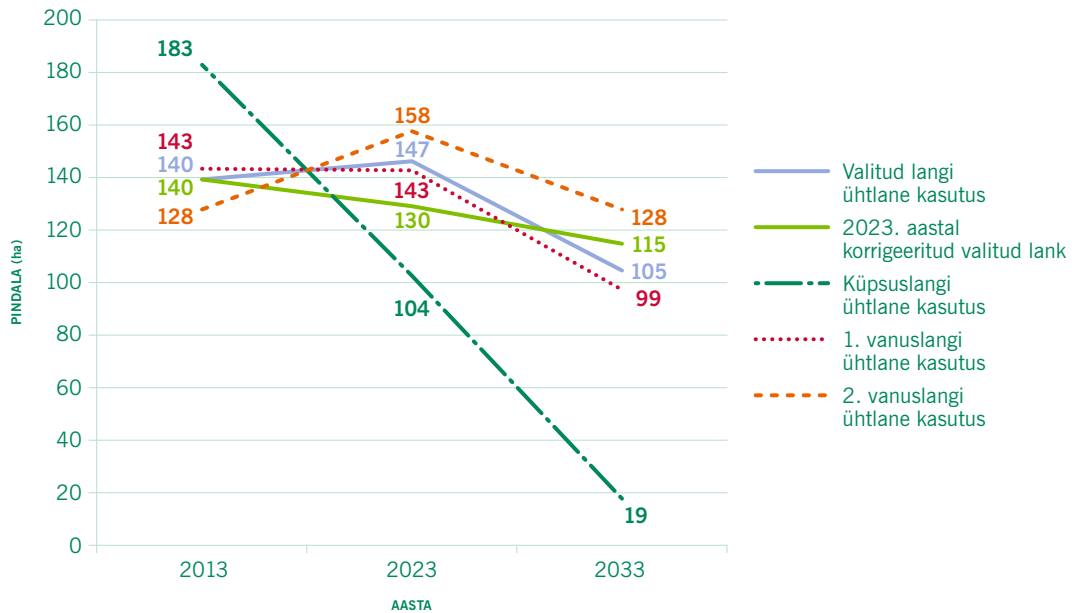
Järvamaa metskonna kuusikutes on vanuseline jagunemine ühtlasem. Vanuslangid erinevad küpsuslangist vähe ning ühtlase kasutuse lank on küpsuslangist väiksem vaid 20%. Järgneva 20 aasta jooksul on kuusikute raiemaht siiski veidi kahanev, jäädes keskmiselt vahemikku 140–148 ha aastas. Valitud lank on küpsuslangi ja 1. vanuslangi vahepealne lank.

Joonis 25. Kuusikute langivalikute võrdlus majandatavates metsades (ha)

Kaasikute vanuseline jagunemine on suhteliselt ühtlane, samas on raiearvestuses osalevate küpsete kaasikute osakaal küllalt kõrge – 21% metsamaa pindalast. Seetõttu on raieaht 20 aasta jooksul kahanev. Valitud langiks on 1. vanuslangi lähedane lank. Kui raiutaks kaks aastakümnet järjest hetke küpsuslangi, oleks 20 aasta pärast küpsete kaasikute jääk vaid 190 ha. Raiudes esimesed 10 aastat keskmiselt 140 ha aastas ja järgmised 10 aastat keskmiselt 130 ha aastas, on 20 aasta pärast küpsete kaasikute jääk 1150 ha.

Joonis 26. Kaasikute langivalikute võrdlus majandatavates metsades (ha)

Majanduspiirangutega metsade raievõimalused on märksa väiksemad kui majandatavates metsades.

Tabel 17. Uuendusraie langiarvutus majanduspiirangutega metsades väljaspool kaitstavaid loodusobjekte (ha)

Puuliik	Langiarvestuse pindalad					Valitud lank
	Ühtlase kasutuse lank	Küpsuslank	1. vanuslank	2. vanuslank	Integraallank	
Mänd	5	8	7	8	8	7
Kuusk	6	7	6	6	7	6
Kask	11	18	15	14	15	15
Haab	1	3	2	1	3	2
Sanglepp		1	1	1	1	1
Hall lepp	1	3	2	1	2	2
Kokku	24	40	33	31	36	33

Kaitstavatel loodusobjektidel paiknevate majanduspiirangutega metsade teoreetiline raievõimalus on suur, kuid looduskaitseadusest ja teistest õigusaktidest tulenevad piirangud ei võimalda puiduressurssi kasutada. Seetõttu on kavandatavaks raiemahuks võetud ligikaudu 1/10 lankide keskmisest, millest annab ülevaate tabel 18. Valdavalt saab neis metsades teha vaid kaitse-eeskirjades lubatud turberaieid.

Tabel 18. Uuendusraie langiarvutus majanduspiirangutega metsades kaitstavatel loodusobjektidel (ha)

Puuliik	Langiarvestuse pindalad					Valitud lank
	Ühtlase kasutuse lank	Küpsuslank	1. vanuslank	2. vanuslank	Integraallank	
Mänd	32	65	55	52	48	5
Kuusk	16	40	26	22	23	3
Kask	24	58	42	34	35	4
Haab	2	5	3	2	5	
Sanglepp	1	3	2	1	2	
Hall lepp	2	6	3	2	4	
Kokku	77	177	131	113	117	12

Tabelis 19 on toodud Järvamaa metstkonnas aastateks 2013–2032 kavandatud uuendusraie pindalade ja tagavarade kokkuvõte.

Tabel 19. Kavandatud keskmine uuendusraiate maht aastas (ha)

Puuliik	Aastateks 2013–2022 keskmiselt aastas						Aastateks 2023–2032 keskmiselt aastas	
	Majandatavad metsad		Majanduspiirangutega metsad		Kokku			
	Pindala (ha)	Tagavara (tm)	Pindala (ha)	Tagavara (tm)	Pindala (ha)	Tagavara (tm)	Pindala (ha)	Tagavara (tm)
Mänd	113	28 200	12	2 700	125	30 900	125	30 900
Kuusk	148	36 600	9	2 100	157	38 700	149	36 700
Kask	140	32 900	19	4 300	159	37 200	149	34 900
Haab	30	8 000	2	600	32	8 600	12	3 200
Sanglepp	5	1 200	1	200	6	1 400	6	1 400
Hall lepp	20	3 300	2	300	22	3 600	18	2 900
Kokku	456	110 200	45	10 200	501	120 400	459	110 000

foto: KAUPU KIKKAS

SPETSIALIST MALLE VIIBURG METSAUUENDUST MÕÖTMAS.

Joonistel 27, 28 ja 29 on toodud männikute, kuusikute ja kaasikute metsamaa vanuseline jaotus 10 ja 20 aasta pärast, arvestades metsade loomulikku vananemist ning kavandatud uuendusraiate mahtu. Arvutused on tehtud eeldusel, et majanduspiirangud ei muutu ja raiutud metsad uuendatakse või uuenevad kasvukohatüübile kõige sobivama puuliigiga.

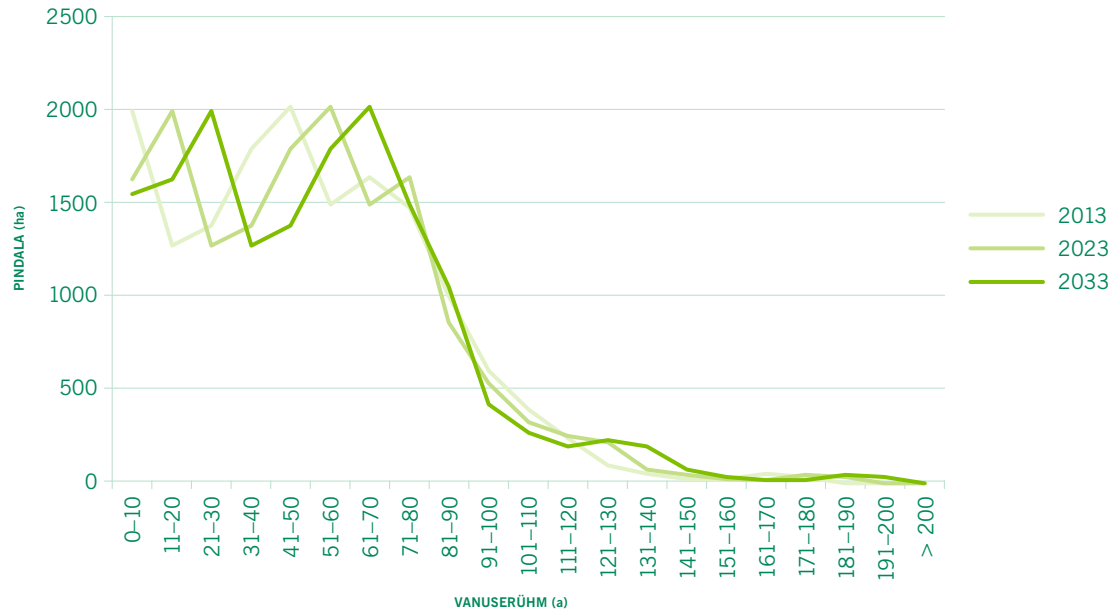
Järgmise kahekümne aasta jooksul muutub männikutes vanuselise jagunemise maksimum veidi madalamaks ning kitsamaks, nihkudes kõrgema vanuse poole. Uuendatud raiealad tõstavad oluliselt noorte metsade osatähtsust. Rangelt kaitstavate metsade arvel kasvab ka väga vanade männikute osakaal.

Joonis 27. Männikute vanuselise jagunemise muutumine aastatel 2013–2033 (ha)

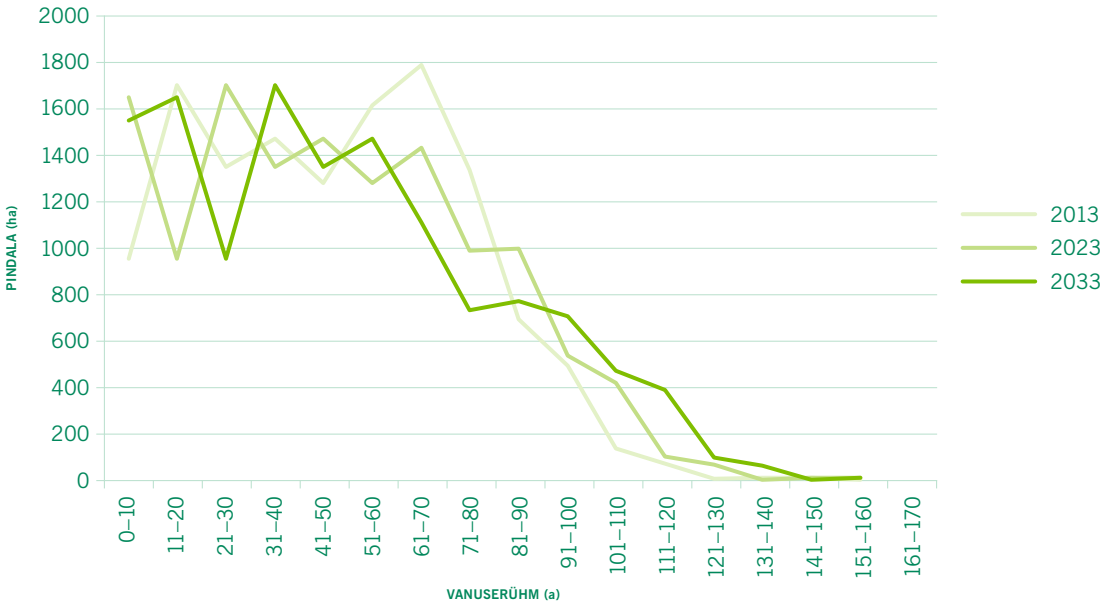
Kuusikutes nihkub 40–50-aastaste metsade jaotuse teravik 60–70 aasta peale. Keskealiste metsade vananedes kasvab valmivate ja küpsete metsade osatähtsus. Alates 60–70 aastast muutub jaotus ühtlaselt ja järsult laskuvaks, mis tähendab raievõimaluste kasvu. Väga vanade kuusikute osakaal jääb samaks.

Joonis 28. Kuusikute vanuselise jagunemise muutumine aastatel 2013–2033 (ha)

Kaasikutes raiutakse järgmise 20 aasta jooksul suur osa hetkel 60–80-aastastest küpsetest metsadest, kaasikute vanuseline jaotus ühtlustub ning muutub laskuvamaks. Suureneb noorendike ja keskealiste kaasikute osatähtsus. Rangelt kaitstavate metsade arvel kasvab ka vanade kaasikute osakaal.

Joonis 29. Kaasikute vanuselise jagunemise muutumine aastatel 2013–2033 (ha)

3.8. Aastane puidukasutuse maht

Järvamaa metaskonna prognoositavast aastasest puidukasutuse mahust annab ülevaate tabel 20.

Tabel 20. Aastane keskmine puidukasutuse maht (tm)

Raieliik	Maht (tm)
Uuendusraie	115 500
Harvendusraie	16 500
Sanitaarraie	7 000
Trassiraie ja raadamine	1 000
Kokku	140 000

Sellest mahust on prognoositavalt: 42% palki, 45% paberipuitu ja 13% küttepuitu. Kasvukohtadesse jaotumise alusel tehtud analüüsist lähtuvalt on võimalik kasutada 10% uuendusraiate, trassiraiate ja raadamistega kaasnevaid raidmeid, prognoosi kohaselt keskmiselt 2500 tm aastas.

foto: KAUPPO KIIKKAS

METSNIK JAAN LAUR SANITAARRAIEKS PUID MÄRKIMAS.

3.9. Piirangute mõju puidukasutuse mahule ja tuludele

Järvamaa metstkonnas on metsamajanduslikuks kasutamiseks 33 200 hektarit majandatavat ning 10 100 hektarit majanduspiirangutega metsa. Jätkuva ja ühtlase metsakasutuse korral, arvestades seniseid õigusaktidega seatud piiranguid, saaks igal aastal müüa uuendus- ja harvendusraietest 13 2000 tm metsamaterjale, prognoositava müügisummaga 4,6 miljonit eurot.

Eesti metsanduse arengukavas aastani 2020 toodud analüüsi kohaselt annab iga tihumeeter töödeldud puitu riigikassasse 8,9 eurot mitmesuguseid makse. Seega toob Järvamaa metstkonna puidu müügimaht riigikassasse arvestuslikult 1,2 miljonit eurot aastas. Iga tihumeetri puidu töötlemisega luuakse 34,5 eurot lisandväärtust. Seega loob Järvamaa metstkonna puidu müügimaht lisandväärtust ligi 4 miljonit eurot aastas.

Järvamaa metstkonnas on 01.10.2012 seisuga looduskaitseliste piirangute tõttu metsamajanduslikust kasutusest välja lülitatud 13% ehk 6300 hektarit rangelt kaitstavat metsa. RMK mõistab nende metsade ja kaitsemeetmete tähtsat rolli keskkonna ja mitmekesisuse kaitsmisel, kuid järgnevalt peetakse vajalikuks analüüsida nende kaitsemeetmete maksumust ja majanduslikku mõju.

Järvamaa metstkonna rangelt kaitstavate metsade pikaajalise puidutoodangu analüüsist nähtub, et igal aastal jääb puidukasutusse tulemata 17 000 tihumeetrit metsamaterjale. Metsamaterjalide keskmiseks müügihinnaks prognoositakse 0,6 miljonit eurot aastas. Seda arvestades jääb rangelt kaitstavast metsast kasutusse võtmata puidu arvelt riigikassasse maksude näol tulemata 153 000 eurot aastas ja metsatööstuses loomata lisandväärtust 600 000 euro eest aastas.

Arvestades Järvamaa metstkonnas hetkel projekteeritavate kaitsealade mahuks 235 hektarit, saab range kaitse rakendamise korral järgmised keskmised näitajad: 1 hektari metsa range kaitse viib puidukasutusest välja 2,70 tihumeetrit aastas; 1 hektari range kaitse vähendab puidukasutuse tulu 101 eurot aastas; 235 hektari range kaitse viib puidukasutuses välja 600 tihumeetrit aastas; 235 hektari range kaitse vähendab puidukasutuse tulu 24 000 eurot aastas.

Maamaksu kadu looduskaitseliste piirangute eest, mis hetkel jääb omavalitsustel saamata, on rangelt kaitstavate maade eest 35 300 eurot, majanduspiirangutega maade arvelt 28 000 eurot, kokku 63 300 eurot. Tulevikus veel lisanduva 235 hektari range kaitse alla võtmisega võib kaasneda maamaksu vähenemine veel 1300 eurot aastas.

3.10. Metsamajanduslik tööhõive

Järvamaa metaskonna majandatavates ja majanduspiirangutega metsades metsamajandustööde aastaringseks teostamiseks kulub aastas keskmiselt 75 inimtööaastat. Inimtööaasta väljendab konkreetse töömahu alusel kalkuleeritud aastast tööjõuvajadust. Järvamaa metaskonna metsauuendustööde ja noorendike hooldustööde aastamahu teostamiseks on vaja 15 inimtööaastat. Metsaraie-, kokkuveo- ja puidu väljaveotööde aastamahu teostamiseks on vaja 50 inimtööaastat. Metsaparandustööde aastamahu teostamiseks vajatakse 10 inimtööaastat.

Rangelt kaitstava metsa mittemajandamine vähendab metsamajanduslikku tööhõivet hinnanguliselt 10 inimtööaasta ulatuses.

Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 analüüside alusel tekitab 1 miljoni kuupmeetri puidu varumine, transport ja töötlemine vähemalt 2350 töökohta. Selle näitaja kohaselt tekitab Järvamaa metaskonnas varutav metsamaterjal metsasektoris vähemalt 310 töökohta. Hetkel rangelt kaitstavate metsade puidukasutuse piirang jätab metsasektoris loomata 15 töökohta.

foto: KAUPPO KIKKAS

METSNIK MAIT METSARE SÄILIKPUID MÕÖTMAS.

RMK
Viljandi mnt 18b
11216 Tallinn, Eesti
Tel +372 676 7500
www.rmk.ee

TEKST:
RMK

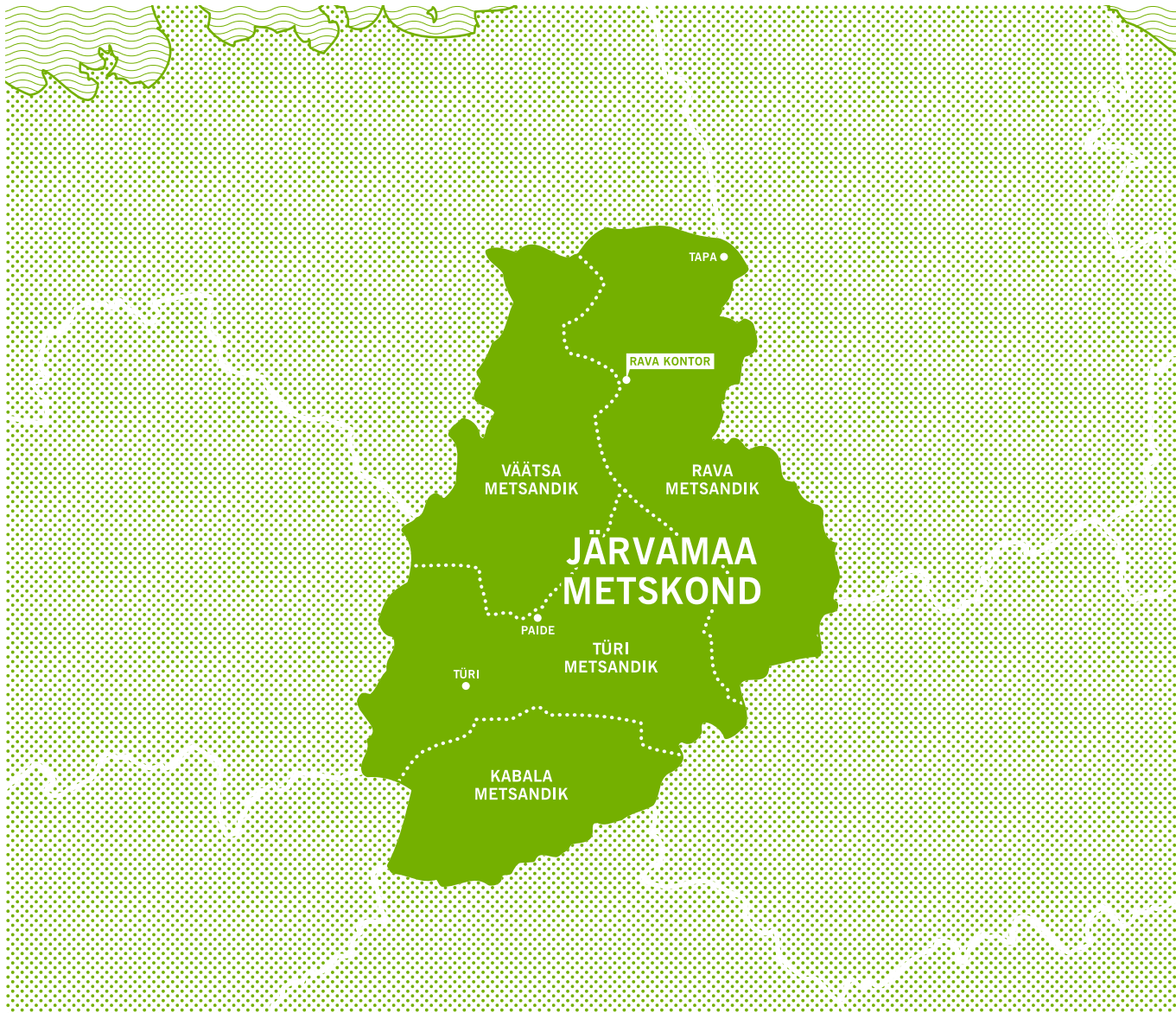
MAKETT, INFOGRAAFIKA:
© DF 2012–2013
www.df.ee

FOTOD:
Lea Tammik (esikaas)
Kaupo Kikkas
Vaike Pommer

ŠRIFT:
News Gothic BT,
© 1990–2003 Bitstream Inc.
ja © 2008 ParaType Inc.
Kõik õigused kaitstud.

PABER:
Keaykolour Recycled Chalk (kaaned),
Scandia 2000 Natural (sisu).

TRÜKK:
Printon Trükikoda

RMK Järvamaa metskond
Aravete alevik, Ambla vald
73501 Järva maakond
Tel 676 7142
jarvamaa@rmk.ee

